

Eeva Holma

KENNELTOIMINNAN KUSTANNUKSET JA KANNATTAVUUS

Liiketalouden koulutusohjelma

2014

KENNELTOIMINNAN KUSTANNUKSET JA KANNATTAVUUS

Holma, Eeva-Maria
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2014
Ohjaaja: Silventoinen Marjatta
Sivumäärä:53
Liitteitä:9

Asiasanat: koira, kannattavuus, kennel, kustannukset

Koirien kasvatustoiminta on mielenkiintoinen taloudellinen ilmiö, joka tarjoaa lähtökohdan pienimuotoisen toiminnan kustannusten kannattavuuden tutkimukseen.

Opinnäytetyössä selvitettiin millaisia kustannuksia Suomen Kennelliiton säädösten mukaisesta kasvatustoiminnasta syntyy, ja miten kannattavaa koirien kasvatustyö on eri rotutyyppeillä osalta. Tavoitteena oli esittää kasvatustyön kustannusrakenne lukijalle tutkien samalla onko pentukaupassa mahdollisuuksia kannattavaan liiketoimintaan vai ainoastaan yksityisen ihmisen harjoittamaan harrastustoimintaan. Opinnäytetyön lopputuloksena syntyi koiraihmissä kiinnostava tulkinta kasvatustoiminnan kannattavuudesta sekä kasvattajaksi aikoville yleishyödyllinen kokoelma kustannustietoa, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman tukena.

COSTS AND PROFIBILATY OF DOG BREEDING

Holma, Eeva-Maria

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business and Marketing

May 2014

Supervisor: Silventoinen, Marjatta

Number of pages:53

Appendices:9

Keywords: Dog, Profitability, Kennel, Costs

Dog breeding is an interesting and diverse economical phenomenon providing starting point to examine costs and profitability of small scale business activity.

In this thesis it was examined what kind of costs are included in dog breeding practiced in accordance with the Finnish Kennel Club and how profitable dog breeding is with different breed types. The aim was to present costs of dog breeding to the reader while also examining how the dog breeding does provide a possibility for a profitable business or is it more suitable to be practiced as hobby.

The end result of the thesis was interpretation of profitability in dog breeding and a collection of costs that future breeders can use in various of purposes, for example as support in creating a business plan.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KOIRIEN KASVATUSTOIMINTA SUOMESSA.....	7
2.1	Kennelliitto.....	7
2.2	Kasvatustoiminnan keskeiset käsitteet.....	8
2.2.1	Koirarodut ja rotumääritelmä.....	8
2.2.2	Kennelnimi.....	8
2.2.3	Sijoitussopimus	9
2.2.4	Koiranäyttelyt.....	10
2.2.5	Pennun luovutusikä.....	11
2.2.6	PEVISA.....	11
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	12
3.1	Tutkimusongelma.....	12
3.2	Tutkimusmenetelmät.....	14
4	LIIKETOIMINNAN KESKEISET KÄSITTEET	15
4.1	Yksityinen elinkeinonharjoittaja.....	15
4.1.1	Elinkeinoharjoittajan tuloverotus	15
4.1.2	Arvonlisävero.....	17
4.1.3	Harrastus- ja elinkeinotoiminnan ero	17
4.2	Yrityksen kannattavuus.....	18
4.3	Katetuottolaskenta.....	19
4.3.1	Muuttuvat ja kiinteät kustannukset	21
4.3.2	Katetuotto ja katetuottoprosentti.....	22
5	KYSELYN TULOKSET	24
6	Kasvatustoiminnan kannattavuus.....	31
6.1	Rotukohtaiset kustannukset.....	31
6.1.1	Ruokintakustannukset	33

6.1.2	Jalostuskustannukset	36
6.1.3	Muut kustannukset	39
6.2	Kannattavuuslaskelmat	39
6.2.1	Ei-sijoitettujen koirien käyttö.....	40
6.2.2	Sijoitussopimus	44
7	YHTEENVETO	51
	LÄHTEET.....	54
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Koira-ala on merkittävä liiketoiminnan osa-alue Suomessa; Suomalaiset ostavat ja myyvät sekä koiria että koirien tarvikkeita huomattavilla summilla. Yhden koiran ylläpitoon käytetään keskimäärin tuhat euroa vuodessa, ja koirien hyvinvointiin ollaan valmiita panostamaan yhä kasvavassa määrin. Alan liikevaihto on noussut huomattavasti ja pysynyt vuositasolla lähes miljardissa eurossa; pentukaupassa suomalaiset kuluttavat vuodessa noin 50 miljoonaa euroa. (YLE Uutinen 2013.) Kennelliiton pentuvälityspalvelun tarjoamia hintatietoja selaamalla voidaan todeta koiran hankintahinnan olevan Suomessa tällä hetkellä 800 – 2000 euroa riippuen rodusta ja sen kysynnästä.

Koirien kasvatustoiminta onkin monimuotoinen ja mielenkiintoinen taloudellinen ilmiö, joka tarjoaa lähtökohdan pienimuotoisen liiketoiminnan kannattavuuden tutkimukseen. Kasvatustoimintaa yleisesti pidetään harrastustoimintana, eikä kovin moni kasvattaja ilmoita harjoittavansa koirien kasvatusta suoranaisten pääelinkeino-
naan tai edes sivutoimena. Tässä opinnäytetyössä pyritäänkin selvittämään millaisia kustannuksia kasvatustoiminnassa syntyy ja miten kannattavaa Kennelliiton säädösten mukainen koirien kasvatustyö on. Tavoitteena on avata kasvatustyön kustannusrakennetta lukijalle sekä vastata kysymykseen, joka on kiinnostanut monia koiranostajia: onko pentukauppa pääosin liiketoimintaa vai yksityisen ihmisen harjoittamaa harrastustoimintaa?

Opinnäytetyö pyrkii olemaan myös yleishyödyllinen tiedonlähde kasvattajaksi aikoville tarkoituksena esittää suuntaa antavasti kasvatukseen liittyviä kustannuksia ja toiminnan kannattavuutta erityyppisissä kasvatusmuodoissa. Koirien kasvatusta on laajalle levinnyt harrastus, johon ryhtyessään tulevalla kasvattajalla ei ole välttämättä pitkän tähtäimen ymmärrystä tulevasta liikevaihdosta ja jalostukseen liittyvistä keskeisistä kustannuksista ja siitä paljonko kasvatustoiminta tuottaa tuloa tai tappiota siinä muodossa, jonka kasvattaja on valinnut.

2 KOIRIEN KASVATUSTOIMINTA SUOMESSA

2.1 Kennelliitto

Suomen Kennelliitto on valtakunnallinen koira-alan asiantuntijajärjestö, jonka tavoitteena on edistää rotukoirien kasvatusta ja monipuolista koiraharrastusta sekä parantaa koiranpitoa Suomessa. Kennelliitto on pohjoismaiden vanhin kenneljärjestö, joka sai alkunsa kun Finska Kennelklubben perustettiin 11.5.1889. Alun perin Kennelliitto syntyi metsästäjien toimesta metsästyksen tarpeisiin suunnattuna, mutta koirien jalostus levisi myöhemmin muidenkin koiranomistajien keskuuteen. Vuonna 1934 perustettiinkin Suomen Kennelliitto, joka ohitti suomenkielisenä ja vapaamielisempänä nopeasti jäsenmäärällään aiemmin perustetun Finska Kennelklubbenin. Sotien jälkeen Finska Kennelklubben ja Suomen Kennelliitto sulautuivat yhdeksi organisaatioksi vuonna 1962. (Suomen Kennelliitto 2014.) Vuonna 2013 Kennelliitolla oli 150 000 jäsentä ja yhdistyksen liikevaihdoksi ilmoitettiin 10 miljoonaa euroa. (YLE Uutinen 2013.)

Nykypäivänä Kennelliitolla on merkittävä rooli rotukoirien kasvatuksessa, eikä Suomessa ole toista vastaavaa tahoja. Kennelliitto ylläpitää Suomen ainoa rotukoira-rekisteriä ja kaikille avointa tietokantaa, KoiraNet-jalostustietojärjestelmää, johon kirjataan koirien rekisterinumerot, kennelnimet, näyttelytulokset ja koetulokset sekä viralliset terveystarkastusten tulokset. Kaikista Suomen koirista Kennelliittoon rekisteröidään suurin osa, ja yhteensä vuosittaisia rekisteröintejä tehdään 50 000. Vuonna 2013 Kennelliittoon rekisteröityjä koiria oli Suomessa puoli miljoonaa, enemmän kuin koskaan aikaisemmin. (Suomen Kennelliitto 2014) Kennelliitto myöntää koirien kasvattajille kennelnimet, toteuttaa myös kurseja sekä tarjoaa jalostusneuvontaa. Lisäksi Kennelliitto valvoo kasvatustoimintaa ja määrittelee ehdot ja kriteerit, joiden täytyminen on edellytys koirien rekisteröinnille. Tällaisia ehtoja ovat mm. synnyttävän nartun pennutustiheys, pentuemäärä, nartun ikä ja sopimuksen laatiminen ostajan kanssa. (Suomen Kennelliitto 2014)

Kennelliitto julkaisee vuosittain koirarekisteriohjeen, jonka säädöksiä kasvattajien tulee noudattaa kasvatustyössään. Lisäksi Kennelliitto on julkaissut sopimus pohjia,

joita kasvattajien tulisi käyttää; Tällaisia sopimuslomakkeita ovat esimerkiksi sopimus koiran kaupasta, osamaksusopimus, sopimus nartun sijoittamisesta ja sopimus koiran astutuksesta. (Suomen Kennelliitto 2014)

2.2 Kasvatustoiminnan keskeiset käsitteet

2.2.1 Koirarodut ja rotumääritelmä

Kansainvälinen koiranjalostusliitto FCI on jakanut koirarodut kymmeneen ryhmään rotujen tyyppin mukaan. Jokaisella rodulla on myös rotumääritelmä, joka kuvaa rodun ihanneyksilön. Vastuu rotumääritelmästä on alkuperämaalla. Rotumääritelmässä esitetään yksityiskohtaisesti sekä rakenteeseen että luonteeseen liittyvät vaatimukset. Jokaisesta rotumääritelmästä löytyvät jonkinlaiset määritelmät yksilöiden tavoitteellisesta painosta, säkäkorkeudesta, tyyppillisestä luonteesta ja rakenteen kulmauksista. (Suomen Kennelliitto 2014.)

2.2.2 Kennelnimi

Puhdasrotuisten koirien kasvatustoiminta tapahtuu Suomessa Kennelliiton alaisuudessa Kennelliiton myöntämällä kasvattaja- eli kennelnimillä. Kennelnimi on liite, jota kennelnimen haltija käyttää kasvattamiensa rotujen pentujen nimissä rekisteröidessään koiransa kennelliittoon. Kennelnimen saavat Kennelliiton kasvattajakursin käyneet ja rotu-yhdistyksen puoltamat täysi-ikäiset kennelliiton jäsenet, jotka asuvat Suomessa ja ovat vahvistaneet kasvattajasitoumuksen. Nimi on maksullinen ja yhdellä koirien kasvattajalla voi olla vain yksi kennelnimi. (Suomen Kennelliitto 2014.)

Kennelliitolla ei ole kilpailijaa, joten lähes kaikki rekisteröitävä koirankasvatus tapahtuu kennelnimellä. Pentujen rekisteröinti on kuitenkin mahdollista myös ilman kennelnimeä, jolloin rekisteröintimaksut ovat korkeammat. (Suomen Kennelliitto 2014.) Kennelnimellä tapahtuvaa kasvatustoimintaa säädellään eri tavoin. Useissa roduissa pentueen vanhemmilta vaaditaan pakollisia PEVISA:n eli perinnöllisten vi-

kojen ja sairauksien vastustamisohjelman mukaisia terveystutkimuksia, myös nartun astutuskertoja ja astutusvälejä säädellään. Rikkomuksista kennelnimelle voidaan määrätä rekisteröintikielto määrätyksi ajaksi. (Suomen Kennelliiton koirarekisteriohje 2014.)

Toisinaan tiukatkin säädökset Kennelliiton alaiselle kasvatukselle on tarkoitettu edistämään rotukoirien terveyttä, luonnetta ja eettistä jalostusta. Kennelnimen hankkinut kasvattaja profiloituu markkinoilla luotettavaksi ja ostajat usein maksavatkin hieman enemmän ostaakseen koiran juuri kennelnimen omaavalta henkilöltä välttyäkseen näin osallistumasta paperittomien rotukoirien ja sekarotuisten epäeettiseen tehtäluun.

Kennelnimen käytön etuna kasvattaja kykenee myös lisäämään saman etuliitteen pentujensa eteen penturekisteröinnin yhteydessä, jolloin hyvin menestyneet yksilöt toimivat jo itsessään mainoksena kasvattajan toiminnalle: etuliitteen näkevät ostajat kykenevät jäljittämään eläimet nimen perusteella tiettyyn kenneliin.

2.2.3 Sijoitussopimus

Kasvatustoiminta vaatii usein määrällisesti suuren jalostusmateriaalin ylläpitoa. Useille kasvattajille volyymin nosto ei kuitenkaan ole mahdollista tai kasvatustoiminnan tappiot uhkaisivat estää koko kasvatustoiminnan. Ratkaisu tähän on tehdä ostajien kanssa sijoitussopimus lupaavimmista pennuista, jolloin kasvattaja omistaa ostajan tiloissa asuvan koiran, josta aiheutuvat elinkustannukset ovat ostajan vastuulla. Kasvattajan osalle jää huolehtia jalostuksesta ja pennutuksesta aiheutuvat kustannukset. (Suomen Kennelliitto 2014.) Sijoituskoirasta maksetaan yleensä vakuusraha, joka on tavallisesti puolet pennun hinnasta. Koiran hinta palautetaan ostajalle, mikäli koiraa käytetään jalostukseen. Sijoitussopimuksen ehtojen täytyessä tai rautessa koiran tullessa tiettyyn ikään koira siirtyy täysivaltaisesti ostajan nimiin. (Suomen Kennelliitto 2014.)

Kennelliitto on määritellyt kohtuulliset sopimusehdot koirien sijoitukselle ja jalostusoikeuksille, joissa kasvattajien tulisi pysyä. Kennelliitto ei kuitenkaan ole viran-

omaistaho, ja kahden yksityishenkilön väliseen sopimuskäytäntöön vaikuttaa Suomen laki ja sopimus-oikeus. Kennelliitto voi kuitenkin valikoida millä perustein rekisteröi pentueet ja jakaa rekisteröimiskieltoja, jolloin Kennelliiton antamia sääntöjä pääsääntöisesti noudatetaan. Sijoitussopimukseen liittykin useita standardivelvollisuuksia, jotka on määritellyt Kennelliiton laatimassa sopimusohjassa. Ostajan mm. tulee hoitaa koira asianmukaisesti ja ilmoittaa kasvattajalle juoksujen alkamisesta. Vastavuoroisesti kasvattajan tulee ilmoittaa astutuksesta. Mikäli ostaja rikkoo sopimusta tai käyttäytyy vastoin eläinsuojelulakia kasvattajalla on oikeus purkaa sijoitussopimus vakuutta palauttamatta. (Kennelliiton Sijoitussopimuslomake)

2.2.4 Koiranäyttelyt

Koiranäyttely on tilaisuus jossa koirien rakennetta ja ulkomuotoa arvioidaan suhteessa rotumääritelmään jalostuksellisessa tarkoituksessa. Arvioinnin suorittaa ulkomuototuomari, joka antaa jokaisesta koirasta kirjallisen arvion sekä määrittää koiralle laatu-palkinnon. Osallistumisoikeus on kaikilla rokotetuilla, rekisteröidyillä ja tunnistusmerkityillä puhdasrotuisilla koirilla. Näyttelyt järjestää usein paikallinen rotuyhdistys, kennelpiiri tai metsästysseura ja tapahtumat ovat myös yleisölle pääsymaksua vastaan avoimia tapahtumia. (Suomen Kennelliitto 2014.) Mikäli koira on rakenteeltaan rodunomainen, menestyy se yleensä näyttelyissä ja kykenee saavuttamaan Suomen Muotovalion arvon. Monet kasvattajat pyrkivätkin käyttämään jalostukseen muotovalioita tai vähintään sertifikaatilla palkittua yksilöä. Näyttelyiden tulokset ovat vapaasti nähtävillä KoiraNet palvelussa.

Puhdasrotuisten koirien jalostustoiminta Suomessa on paitsi suosittua myös maailman korkeatasoisinta sekä samalla hyvin kontrolloitua. (Kares blogi 26.11.2013) Valvonnan ja kasvattajien tason yhdistelmä on mahdollistanut koirien laadun ja menestyksen sekä koiranäyttelyissä että kilpailutoiminnassa. Suomalaisilla koiraharrastajilla on myös hyvin järkevä ja kriittinen suhtautuminen koiran rakenteeseen ja terveyteen, jolloin rotukoira-jalostuksen liioittelun aiheuttamilta ongelmilta on pääsääntöisesti välttytty.

2.2.5 Pennun luovutusikä

Kennelliitto edellyttää sekä ohjeissaan että kauppasopimus pohjassa luovutettavan pennun olevan minimissään 7 viikkoa vanha (Suomen Kennelliitto 2014). Yleinen luovutusikä pennuille on 7-8 viikkoa. Suurikokoisissa roduissa ei ole kovin yleistä, että pentuja pidettäisiin yli 8 viikkoa, mutta osa pienten koirien kasvattajista kuitenkin luovuttaa pennut vasta 8-12 viikon iässä. Koirien luovutusikä määrittelee se, kauanko pentu on kasvattajan luona ja kuinka monesta viikosta pentu muodostaa kasvattajalle kustannuksia.

2.2.6 PEVISA

Mikäli rodulle on määritelty perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma eli PEVISA tulee pentueen vanhempien täyttää tietyt kriteerit ennen astutusta. Pakollisia kriteereitä voivat olla silmätutkimukset, DNA-testit tiettyjen sairauksien varalta sekä erilaiset luuston kuvaukset ja rajoitukset jälkeläismäärässä. Minimivaatimuksiltaan PEVISA pyrkii rajoittamaan kunkin rodun terveysongelmia estämällä rakenteeltaan ja terveydeltään heikkojen yksilöiden käyttöä jalostuksessa. (Suomen Kennelliitto 2014.) Koirien luustokuvausten ja muiden tutkimusten tulokset julkistetaan Kennelliiton toimesta Koira-net palvelussa, ja ne ovat julkisia. Jokaisella koiran ostajalla on mahdollisuus selata koirien sukutauluja ja terveystilastoja. Kasvatustoiminnassa PEVISA-ohjelman edellyttämät tutkimukset on huomioitava kasvatustoiminnan kuluksena.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimusongelma

Koirien kasvatuksen oletetaan olevan usein tappiollista harrastustoimintaa ja myös verottajan vähäinen valvonta ja puutteellinen ohjeistus osoittavat, ettei verottaja pidä kasvatustoimintaa oleellisena tulonlähteenä. Tätä tukien myös kasvattajat perustelevat koirien hinnoittelua kasvatustoiminnasta kertyvillä kuluilla, jotka koostuvat pääosin terveystutkimuksista, näyttelyistä, astutusmaksuista, tuontikoirista ja pentueen rekisteröinnistä sekä ruokinnasta.

Pentukaupassa liikkuu kuitenkin vuosittain 50 miljoonaa euroa, joka on huomattava summa tavallisten ihmisten keskenään vaihtamaa rahaa (YLE Uutinen 2013). Koiran hankintahinta Suomessa on tällä hetkellä 800 – 2000 euroa riippuen rodusta ja sen kysynnästä, keskimääräinen rekisteröity rotukoiran hinta sijoittuu usein 900 – 1100 euron välille (Suomen Kennelliiton pentuvälitys 2014). Koirien kasvatustoiminta onkin monimuotoinen ja mielenkiintoinen taloudellinen ilmiö, joka antaa lähtökohdan kotitalouksien harjoittaman pientoiminnan kannattavuuden tutkimukseen. Tutkimusongelmana esitetäänkin kysymys: voiko koirien kasvatustoiminta olla kannattavaa liiketoimintaa? Kysymys tulee aiheelliseksi eniten silloin, kun kasvattaja tuottaa useita pentueita vuodessa ja käyttää sijoitustoimintaa jolloin koirista syntyvät elinkustannukset siirtyvät ostajalle.

Opinnäytetyö pyrkii antamaan vastauksen kysymykseen, joka on kiinnostanut monia koiranostajia: Onko keskiverto pentukauppa liiketoimintaa vai yksityisen ihmisen harjoittamaa pyyteetöntä harrastustoimintaa. Kasvatustoimintaa yleisesti pidetään harrastustoimintana, eikä kovin moni kasvattaja ilmoita harjoittavansa koirien kasvatusta suoranaishana pääelinkeinonaan tai edes sivutoimena; koirien tuottaminen elinkeinon lähteenä aiheuttaa ostajissa epäilyksiä epäeettisestä toiminnasta, jossa koirilla yksilönä ei ole merkitystä. Yleisesti ajatellaan, että koira tulisi ostaa henkilöltä, joka ei tuota pentueita rahantekotarkoituksessa, koska eettisyyden ja rahantekotarkoituksen oletetaan sulkevat toisensa pois.

Opinnäytetyön tavoitteena on siis tutkia koirien kasvatustoimintaa toimintamuotona ja määritellä voiko eettinen koirien kasvatus ja jalostus olla myös kannattavaa liiketoimintaa vai toteutuuko se ainoastaan tappiollisena harrastustoimintana. Erityisesti perehdytään vertailemaan kahta eri tilannetta; omien koirien käyttöä ja sijoituskoirien käyttöä kasvatuksessa, jossa kasvattaja myy useamman pentueen vuodessa. Tämän tarkoituksena on selvittää tulokseen suuresti vaikuttavien ruokintakulujen tosiasiallinen merkitys liiketoiminnan harjoittamiseen kasvatustoiminnassa. Pentuemääriä tutkimalla on tarkoitus selvittää vaikuttaako myynnin määrän lisääminen tulokseen ja voiko siten volyyymi vaikuttaa koirien kasvatuksen kannattavuuteen.

Kannattavuuden tutkimisella tarkoitetaan tämän opinnäytetyön viitekehyksessä toiminnasta syntyvät tuloksen selvittämistä ja lähempää tarkastelua suhteessa työpanokseen ja tuotannon määrän vaikutusta voittoon. Tulokseksi määritellään katetuottolaskelman tulos joka saadaan kun myyntituotoista vähennetään muuttuvat ja kiinteät kustannukset. Kannattavaksi yritystoiminta määritellään, jos tulos on työmäärään nähden palkkatuloihin verrannollinen tulonlähde. Kasvatustoiminnan eettisyydeksi määritellään tässä opinnäytetyössä Kennelliiton ohjeistuksen mukainen kasvatustyö.

Kannattavuutta tarkastellaan pitkän ajan tulontuottamiskyvyn perusteella; pentuekohtaisten jalostuskustannusten lisäksi selvitetään koirasta sen elinaikana aiheutuneet keskimääräiset kulut, jotka tulevat kasvattajan katettavaksi. Tällaisia pitkäaikaisia kuluja ovat pääasiassa ruokinnasta aiheutuneet kustannukset, jotka koiran eliniän aikana nousevat useisiin tuhansiin. Työkustannuksia ei ole oleellista laskea, koska kasvattajalla ei lasketa olevan palkattua työvoimaa, jolloin kasvattaja pitää saatua tuottoa palkkana omasta työstään. Selvitettyjen kustannusten perusteella voidaan laskea rotukohtaisesti koko toiminnan keskimääräinen kannattavuus, ja siten esittää ja määritellä, voiko eettinen kasvatustoiminta olla kannattavaa liiketoimintaa

Kannattavuuden lisäksi liiketoimintaa verrataan tavanomaiseen elinkeinon harjoittamiseen. Koirien kasvatus ja elinkeinon harjoittaminen eroavat toisistaan kysynnän määräytymisen ja ostajien sekä myyjien käyttäytymisen osalta merkittävästi. Myös nämä eroavaisuudet tulisi huomioida kannattavuutta määriteltäessä. Vaikka koirien hinnan ja kulujen valossa olisi mahdollista pyörittää voitollista toimintaa, tulee ottaa huomioon jokaisen rodun maksimaalinen määrä ostajia ja helposti ylittyvä saturaa-

tiokynnys. Voidaan siis olettaa, että vain tietyissä roduissa voiton saavuttaminen on mahdollista, ja tiettyjen rotujen vaatimukset ostajille sekä ympäristölle karsivat automaattisesti liiketoiminnan kannattavuuden edellytykset.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus ja tutkimusmenetelmät ovat laadulliset sillä tutkimuksen otanta on suppea, ja opinnäytetyön tarkoitus onkin olla vain suuntaa antava tiedon lähde sekä pohja tuleville opinnäytetöille aiheen kattavampaan tutkimukseen. Tulokset eivät ole yleistettävissä tai tilastotietoa. Suuntaa-antavuus tulisikin muistaa opinnäytetyötä tutkittaessa sillä lukuisten muuttujien joukosta tähän opinnäytetyöhän on valittu vain osa. Tarkoitus ei ole siis kuvata tilastollisesti koirien kasvatustoimintaa, vaan tutkia sitä laadullisesti omaan kokemukseen perustuen, tarjoten yhden tiedonlähteen muiden tiedonlähteiden tueksi.

Opinnäytetyön kannattavuuslaskelmien suunnittelun tueksi toteutettiin kysely koirien kasvatustoiminnan kustannuksista. Kysely on tämän opinnäytetyön liitteissä. Kyselyn tarkoituksena oli vahvistaa valittujen jalostuskustannusten olennaisuutta ja asettaa raamit niille jalostukseen liittyville kustannuksille, joita ei löydy hinnastoista tai joita ei ole mahdollista laskea ilman jonkinlaista lähtökohtaa. Kyselyn avulla pyrittiin määrittelemään erityisesti astutusopimuskäytäntö ja näyttelyissä käyntien määrä. Tutkimusjoukoksi rajattiin koiria kennelliiton alaisesti kasvattavat henkilöt, joilla on ollut aktiivista kasvatustoimintaa viimeisen 3 vuoden aikana. Kyselyyn vastanneita ei rajattu kasvatettujen koirien rodun tai vastaajan iän perusteella. Kyselyä jaettiin henkilökohtaisten kanavien kautta facebook.com-sivustolla ja kahdella internetin koira-aiheisella keskustelupalstalla: tuulenkoirat.net ja petsie.fi -sivustolla, jotka olivat ennestään tuttuja ja hyväksi arvioituja kanavia kasvattajien löytämiseen. Sosiaalista mediaa ja avointa internet-keskustelua päätettiin käyttää hyödyksi, koska sen koettiin saavan suurin mahdollinen näkyvyys kasvattajien parissa ja sitä kautta myös suurin mahdollinen vastausten määrä.

4 LIIKETOIMINNAN KESKEISET KÄSITTEET

4.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on luonnollinen henkilö, joka harjoittaa liiketoimintaa vastaten henkilökohtaisesti toiminnan tappioista ja verotuksesta. Yksityisyrittäjä käyttää toimintansa yksilöimiseksi viranomaisen antamaa numerosarjaa eli Y-tunnusta, joka merkitään verohallinnon rekistereihin ja Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin. (Verohallinnon [www-sivut](#)) Y-tunnukset ovat julkista tietoa ja nähtävillä Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän verkkosivuilla. Rahan siirto yrittäjän käyttöön tehdään yksityisotoin (Yrityksen Perustaminen [www-sivut](#)). Elinkeinoon harjoittaja ei siis voi maksaa itselleen palkkaa, vaan varallisuuden hyödyntämiseksi yrittäjä tekee yksityisoton eli siirtää yrityksen tililtä rahaa omalle tililleen. Yksityisottojen tekeminen ei kuitenkaan vähennä yrityksen tulosta, ja yrittäjän on aina huolehdittava siitä, että rahaa jää mm. veroihin.

Elinkeinoon harjoittaminen on Patentti- ja Rekisterihallituksen tilaston perusteella toiseksi suosituin yritysmuoto Suomessa ja sopivia liiketoimintamuoto juuri pienimuotoiselle yritystoiminnalle. Koirien kasvatuksen suhteen voidaan olettaa, että todennäköisesti suuri osa myös koirien liiketoimintamuotoisesta kasvatuksesta tapahtuu elinkeinonharjoittajana, joten tässä opinnäytetyössä ei siten käsitellä osakeyhtiöitä tai elinkeinoyhtymiä. Sen sijaan perehdytään elinkeinonharjoittajan toimintamuotoon ja tämän opinnäytetyön viitekehyksessä liiketoiminnalla tarkoitetaan yksityistä elinkeinonharjoittamista. Myös palkka käsitteenä ei ole olennainen koirien kasvatustoiminnassa, joten palkkakuluja ei ole huomioitu kannattavuuslaskelmissa.

4.1.1 Elinkeinonharjoittajan tuloverotus

Yrittäjän verotettava tulo voi syntyä elinkeinotoiminnan tulolähteestä, maataloustulolähteestä tai henkilökohtaisesta tulolähteestä. Verotettava tulo saadaan, kun toiminnan veronalaisista tuloista vähennetään vähennyskelpoiset menot. (Verottajan [www-sivut](#)) Ansiotuloa voivat olla palkkatulot, eläketulot, yritystulon ansiotulo-osuus, yhtiön osakkaan ansiotulo osuus, osakeyhtiön osuuden antotulo-osuuden veronalai-

nen osa ja metsätalouden puhdas tulo. Pääomatuloa puolestaan ovat korkotulot, vuokratulot, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, luovutusvoitto, yritystulon pääomatulon osuudet ja osakkaiden pääomatulo-osuudet. (Tomperi 2014, 23–24.) Koirien kasvatustoiminnassa tuloja ovat esimerkiksi pentujen myyntitulot, astutusmaksut, sekä myös vaihtokaupasta aiheutuneet tulot (Blomqvist 2011).

Yrittäjän tulot jaetaan kahteen eri tulolajiin: ansiotuloihin ja pääomatuloihin. Ansiotulot verotetaan progressiivisesti, pääomatulo verotetaan vuonna 2014 verotettavan tulon ollessa alle 40 000 euroa 30 % mukaisesti tai verotettavan tulon ollessa yli 40 000 euroa 32 % mukaisesti. (Tomperi 2014, 31–32.) Tulolajien jakoa kuvataan Taulukossa 1, jossa yrityksen verotettava tulo on 30 000 euroa eikä edelliseltä vuodelta ole tappioita.

Taulukko 1, elinkeinonharjoittajan tulolajien jako verotuksessa

Verotettavan pääomatulon laskeminen:	
Elinkeinoiminnan varat	55 000
- Velat	1 000
+ 30 % palkkasummasta	0,00
Nettovarallisuus (pääomatulon laskenta-peruste)	54 000
Pääomatulo (20 % nettovarallisuudesta)	$54\,000 \cdot 20\% = 10\,800$
Pääomatulon verotus 30 %	$10\,800 \cdot 30\% = 3\,240$
Verotettavan ansiotulon laskeminen:	
Progressiivisesti verotettava ansiotulo	$30\,000 - 10\,800 = 19\,200$

Elinkeinoiminnasta voi vähentää yritystoimintansa tulosta sen hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. Vähennyskelpoiset menot on määritelty Elinkeinoverolaissa ja hyväksytyjä menoja ovat esimerkiksi vaihtomaisuuden, sijoitusomaisuuden ja käyttö-omaisuuden hankintamenot sekä henki-

lösivukulut, palkat ja vuokrat. (Tomperi 2014, 89–90.) Menojen lisäksi elinkeinonharjoittaja voi vähentää toiminnastaan syntyneet vahvistetut tappiot. Tappion tasaus tehdään tulonlähteittäin 10 verovuoden aikana tappion syntymisestä, ellei verovelvollinen vaadi tappiota vähennettäväksi jo tappion syntymävuonna pääomatulolajissa. (Tomperi 2014, 77–78.) Elinkeinoon tappio voidaan täten vahvistaa joko elinkeinotoiminnan tulonlähteen tappioksi tai siirtää vähennettäväksi pääomatuloista. (Verottajan [www-sivut](#).)

4.1.2 Arvonlisävero

Tuloveron lisäksi elinkeinonharjoittajan on arvonlisäverovelvollinen harjoittaessaan liiketoiminnan muodossa tavaroiden tai palveluiden myyntiä tai vuokrausta. Arvonlisävero on välillinen kulutusvero, jonka ostaja maksaa myyntihinnassa tavaran tai palvelun hankinnan yhteydessä. Arvonlisäveron (ALV) tilittää valtiolle elinkeinonharjoittaja joko kuukausittain, neljännesvuosittain tai kalenterivuositteittäin tehden maksujaksojen mukaisesti kausiveroilmoituksen verottajalle. Tilitettävän arvonlisäveron summan elinkeinonharjoittaja laskee vähentämällä maksujakson myyntien ALV-veroista vähennyskelpoisiin ostoihin sisältyneet ALV-verot. Elinkeinoonharjoittajan tulee ilmoittautua arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, mikäli tilikauden liikevaihto ylittää 8500 euroa. (Verottajan [www-sivut](#).) Tässä opinnäytetyössä arvonlisäveroa ei kuitenkaan ole huomioitu, koska on todennäköistä, että koirien kasvatuksen liikevaihto ei pääsääntöisesti ylitä arvonlisäverorajaa.

4.1.3 Harrastus- ja elinkeinotoiminnan ero

Koirankasvattajan verotus tapahtuu yksityishenkilön harrastustoiminnan verotuksena kun hän ei toimi elinkeinonharjoittajana. Koirien kasvatustoiminta voidaan lukea harrastusluontoiseksi, mikäli koirien kasvatusta tapahtuu vapaa-aikana ilman taloudellisen hyödyn tavoittelua ja toiminta ei ole välttämätöntä kasvattajan toimeentulolle. Harrastustoiminnalle on olennaista että kasvattajalla ei ole palkattua työvoimaa, erillisiä kenneltiloja ja koirat ovat ensisijaisesti kotitalouden lemmikkejä. Laajakin toiminta voidaan kuitenkin lukea harrastustoiminnaksi, mikäli on selkeää, ettei toimintaa ole harjoitettu ansiotarkoituksessa. Elinkeinoonharjoittamisen tunnusmerkit puo-

lestaan täyttyvät, kun toiminta on laajamittaista ja säännöllistä toimintaa, joka tapahtuu erillisissä kenneltiloissa selkeässä ansaintatarkoituksessa. Elinkeinoharjoittajan toimivalla kasvattajalla voi olla myös palkattua työvoimaa ja toiminnan markkinointi on harrastajakasvattajaa aktiivisempaa ja selkeästi myyntiin tähtäävää. (Blomqvist 2011.)

Vaikka toiminta ei olisikaan elinkeinoharjoittamista, on tulo kuitenkin veronalaista tuloa. Harrastustoiminnasta saadut voitot tulisi siten aina ilmoittaa verottajalle, jolloin ne verotetaan ansiotulona. Harrastustoiminnan menoja ei kuitenkaan pääsääntöisesti voida vähentää verotuksessa, vaan niiden katsotaan olevan elinkustannuksiin verrattava menoerä. Harrastustoiminnasta syntyneet tappiot voidaan tästä huolimatta tulevina vuosina vähentää, mikäli myöhemmin syntyneet tulot ovat kertyneet näiden menojen perusteella. Elinkeinotoiminnassa tappiot voidaan vahvistaa ja vähennyskelpoiset menot vähentää. Voitto verotetaan ansiotulona ja pääomatulona nettovarallisuuden perusteella. Koirien kasvatuksessa hyväksytyt menoja ovat pennutuksesta aiheutuneet kulut kuten pentujen rekisteröinti, pentueeseen liittyvät eläinlääkärikulut ja pentueen ruokinta. Yleiset elantokulut eivät kuitenkaan ole vähennyskelpoisia menoja (Blomqvist 2011.). Koirien kasvatustoimintaa voidaan siis harjoittaa harrastustoimintana tai elinkeinona. Lisäksi kasvatustoiminnan tulo voi kuulua maataloustulolähteeseen. Pääsääntöisesti kasvatustoimintaa harjoitetaan kuitenkin niin pienimuotoisesti, että suurin osa siitä ei selkeästi täytä elinkeinon harjoittamisen tunnusmerkkejä kenneltilojen ja palkkakulujen suhteen. Ei siis ole yksinkertaista määrittellä missä vaiheessa harrastustoiminta muuttuu elinkeinoksi, mutta kasvattajan tulisi kuitenkin aina huolehtia, että toiminnasta saatu voitto ilmoitetaan verottajalle.

4.2 Yrityksen kannattavuus

Kannattavuuden lähtökohta on saavuttaa säännönmukaisesti voitollinen tulos (Alhola & Lauhahti 2005, 50–51). Yrityksen toiminta on siten voitollista silloin kun katetuotto on suurempi kuin kiinteät kustannukset. Mikäli katetuotto on pienempi kuin kiinteät kustannukset, on liiketoiminta tappiollista. (Eklund & Kekkonen 2011, 64–65.) Kustannusten ja tuottojen positiivisen erotuksen lisäksi tulee huomioida myös tuoton vaatiman työpanoksen määrä ja vastaako sen suuruus saatua tulosta (Alhola & Lau-

lahti 2005, 50–51). Myös koirien kasvatuksen kannattavuutta arvioidessa on pohdittava onko saatu tuotto palkkatuloihin verrattava summa suhteessa toteutuneeseen työmäärään. Tavanomaisesti kannattavuus määritellään joko absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttisesti määrittelemällä selvitetään lyhyen aikavälin tuottojen ja kustannusten erotus, kun taas määrittelemällä suhteellisesti selvitetään pidemmän aikavälin kannattavuus sijoitetun pääoman tuottoasteen avulla. (Alhola & Lauhahti 2005, 50–51.)

Kannattavuuden parantaminen on useimmille yrityksille keskeinen ja pitkäkestoinen ongelma. Yrityksen kannattavuutta pyritään parantamaan monilla eri toimenpiteillä, kuten tehostamalla toimintaa, lisäämällä myyntiä ja vähentämällä kustannuksia. Myynnin lisääminen onnistuu joko nostamalla hintoja tai lisäämällä myytävien yksiköiden määrää. Voidakseen lisätä myytävien yksiköiden määrää yrityksen pitää löytää uusia asiakasryhmiä tai markkina-alueita. Yritys voi myös kohdistaa markkinoinnin kannattavimpiin tuotteisiin ja karsia huonosti kannattavia tuotteita tai hinnoitella tuotteet porrastetusti, jolloin samaa tuotetta myydään eri asiakasryhmille eri hintaan. (Eskola & Mäntysaari 2006, 42.)

4.3 Katetuottolaskenta

Katetuottolaskenta on yrityksen kannattavuuden arviointiin käytetty väline, joka soveltuu mittaamaan lyhyen aikavälin kannattavuutta, erityisesti silloin kun on aiheellista odottaa yksikkökohtaisten muuttuvien kustannusten pysyvän vakiona lyhyen aikavälin tarkastelujaksolla toiminnan asteesta riippumatta (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 61). Katetuottolaskennan lähtökohta on selvittää tulos jakamalla kulut kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin nopean päätöksenteon tueksi. (Alhola & Lauhahti 2005, 66–67.) Katetuottolaskentaa käytetään tavanomaisesti kannattavuuden parantamisen, hinnoittelun ja vaihtoehtojen vertailun tukena. Kannattavuuden laskelmissa katetuottolaskelman lukuja muutetaan yksitellen, jotta voidaan nähdä eri muuttujien vaikutukset kannattavuuteen. Muuttuvia tekijöitä voivat olla myyntihinta, myynnin määrä, muuttuvat kustannukset ja kiinteät kustannukset. (Eskola & Mäntysaari 2006, 20, 36, 44.)

Taulukko 2. Katetuottolaskennan kaava (Alhola & Lauhahti 2005, 66)

TUOTOT
- <u>Muuttuvat kustannukset</u>
=Katetuotto
- <u>Kiinteät kustannukset</u>
=Tulos

Taulukko 3. Katetuottolaskennan kaava koirien kasvatukseen sovellettuna

Pentueen myyntihinta ja astutusmaksut
- <u>Pentueen ja nartun kustannukset</u>
=Katetuotto
- <u>Tilat ja välineet</u>
=Tulos

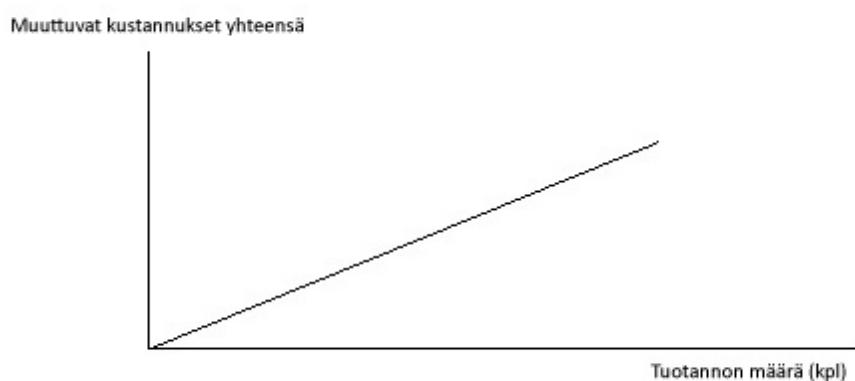
Katetuottolaskentaan liittyy oleellisesti katetuottoajattelu joka määrittelee katetuottolaskennan perustuvan tietyille oletuksille. Katetuottolaskennan yksi oletus on kiinteiden kustannusten sisältävän kokonaisuudessaan kaikki poistot, korot ja verot eikä erillisiä tuloslaskelman osioita käyttökatteelle, liikevoitolle ja nettotulokselle esitetä. Katetuottolaskenta olettaa lisäksi tuotteen hinnan sekä muuttuvien kustannusten pysyvän vakiona yksikköä kohden riippumatta tuotannon määrästä. Myös kiinteiden kustannuksia pidetään vakiona huolimatta toiminta-asteen muutoksista (Alhola & Lauhahti 2005, 66–67.)

Monien yritysten on kannattavuuden parantamiseksi suoritettava eri tuotteiden kannattavuuden vertailua. Kun selvitetään miten paljon kutakin tuotetta sen hetkellä kapasiteetilla valmistetaan ja voidaanko uusi tuote lisätä käyttämällä vapaata kapasiteettia vai poistamalla jo olemassa oleva tuote puhutaan suoritevalinnasta. Kun taas selvitetään kannattavuutta itsessään, voidaan soveltaa katetuottoajattelua. (Eskola & Mäntysaari 2006, 44.)

4.3.1 Muuttuvat -ja kiinteät kustannukset

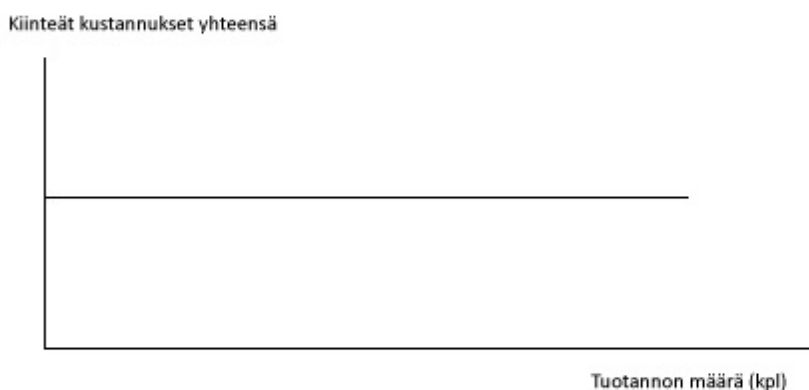
Katetuottolaskennassa kustannukset jaetaan muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin sen mukaan kuinka tuotannon määrä vaikuttaa kustannuksen suuruuteen. Muuttuviksi kustannuksiksi luetaan kustannukset, joiden suuruus kasvaa tuotannon kasvaessa ja kiinteät kustannukset eivät taasen ole volyymiin sidottuja eli ne eivät ole riippuvaisia yksikköjen valmistamis -tai myyntimäärästä. Tyypillisiä muuttuvia kustannuksia ovat raaka-ainekustannukset. (Alhola & Lauhahti 2005, 55.)

Katetuottolaskennassa muuttuvien kustannusten oletetaan olevan lineaariset eli ne kasvavat tasaisesti tuotannon kasvaessa. Tätä muuttuvien kustannusten lineaarisuutta kuvataan kuviossa 1

Kuvio 1. Muuttuvien kustannusten lineaarisuus

Toisin kuin muuttuvat kustannukset, kiinteät kustannukset eivät normaalissa tilanteessa ole riippuvaisia tuotannon määrästä, vaan ne ovat olemassa joka tapauksessa huolimatta tuotettujen yksiköiden määrästä. Kiinteät kustannuksetkin voivat kuitenkin nousta tai laskea, jos yritys hankkii uusia toimitiloja tai supistaa toimintaansa. Tyypillisiä kiinteitä kustannuksia ovat toimitilat, vuokrat, korot ja poistot (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 29.) Kiinteiden kustannusten riippumattomuutta tuotannosta kuvataan kuviossa 2.

Kuvio 2. Kiinteiden kustannusten suhde tuotantoon

Kun muuttuvat ja kiinteät kustannukset kohdistetaan yksikkötasolle puhutaan yksikkökustannuksista, jotka voivat olla muuttuvia yksikkökustannuksia tai kiinteitä yksikkökustannuksia (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 33).

Muuttuvat yksikkökustannukset saadaan jakamalla muuttuvien kustannusten kokonaismäärä tuotannon määrällä (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 33). Muuttuvat yksikkökustannukset ovat vakiot, mikäli muuttuvien kustannusten yksikköhinnat eivät nouse tuotannon määrän kasvaessa. Poikkeustilanteita voivat muodostaa ylityöt tai yrityksen mahdollisuus ostaa lisäeriä halvemmalla (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 33.).

Kiinteät yksikkökustannukset saadaan jakamalla kiinteät kustannukset tuotannon määrällä. Kiinteät yksikkökustannukset ovat suoraan riippuvaisia tuotannon määrästä. Jos yritys valmistaa yhden tuotteen, kohdistuvat kaikki kiinteät kulut samaan tuotteeseen. Jos yritys tuottaa enemmän yksiköitä, kohdistuvat kiinteät kulut useammalle tuotteelle, jolloin niiden määrä suhteessa katetuottoon pienenee. Voidaan siis sanoa, että mitä enemmän yritys tuottaa myytäviä yksiköitä, sitä pienemmät kiinteät yksikkökustannukset ovat (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 35.).

Kiinteiden ja muuttuvien yksikkökustannusten lisäksi voidaan puhua keskimääräisestä yksikkökustannuksesta, joka saadaan jakamalla kokonaiskustannukset tuotannon määrällä. (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2003, 36.)

4.3.2 Katetuotto ja katetuottoprosentti

Katetuottolaskennan keskeinen käsite on katetuotto, joka on myös myyntikatteen synonyymi. Katetuotto saadaan, kun myyntituotoista vähennetään muuttuvat kustannukset.

Katetuottoa käytetään pääasiassa välineenä yrityksen sisäisessä päätöksenteossa, eikä sen avulla ole mahdollista vertailla eri alan yrityksiä keskenään. Katetuotto mahdollistaa kuitenkin yrityksen oman tuotevalikoiman ja palvelutarjonnan kannattavuuden tarkastelun (Eklund & Kekkonen 2011, 64–65.).

Katetuoton voi ilmaista myös katetuottoprosentilla, joka selventää katetuoton suhteellisen osuuden liikevaihdosta tai yksittäisen tuotteen myyntihinnasta (Eskola & Mäntysaari 2006, 22). Katetuottoprosentti on sopiva tunnusluku erityisesti, kun halutaan vertailla yrityksen tai tuotteen kannattavuutta eri ajanjaksoina tai tietyllä alalla toimivien yritysten liiketoiminnan kannattavuutta suhteessa toisiinsa. Katetuottoprosentti ei kuitenkaan ole keino vertailla eri aloilla toimivien yritysten toimintaa, koska muuttuvien kustannusten osuus myyntihinnasta vaihtelee ajoittain (Eklund & Kekkonen 2011, 64–65.).

5 KYSELYN TULOKSET

Kysely oli kaikille avoinna muutaman viikon ajanjakson, jonka aikana vastauksia kertyi 30 kappaletta. Linkki kyselyyn oli jaossa sosiaalisessa mediassa ja kasvattajien suosimilla koira-aiheisilla keskustelupalstoilla. Linkin jakokanavissa käytiin myös vähäistä keskustelua lomakkeen sisällöstä ja aiheen herättämistä ajatuksista. Vastauslomakkeelle oli myönteinen ja aiheutti uteliaisuutta myös muissa koira-alan harrastajissa.

Kyselyn tavoitteena oli erityisesti selvittää näyttelyiden, terveystarkastusten, ja astutussopimusten rooli ja muoto kustannuksina. Kyselyn toinen tarkoitus oli selvittää tosiasiassa toteutuneita kustannuksia ja niiden suhdetta internetissä vapaasti saatavilla oleviin julkisiin eläinlääkärien hinnastoihin, ja siten suuntaa antavasti tukea jalostuskustannuksiksi valittujen summien oikeellisuutta. Näin ollen pääelementtinä olleiden astutussopimusten, näyttelyiden ja terveystarkastusten lisäksi kyselyssä kysyttiin pennuista huolehtimiseen, jalostukseen ja nartun hoitoon liittyviä kustannuksia, joista pentujen ruokinta ja madotus päätyivät myös lopullisiin laskelmiin. Näyttelyiden osalta tarkoituksena oli selvittää kannattavuuslaskelmia varten suuntaa-antava taso sille, millaisena kustannuksena näyttelyitä pidetään ja astutussopimuksen osalta oli tarkoitus selvittää millaisia ja minkä arvoisia sopimuksia on yleensä tapana tehdä.

Vastauksia kertyi erilaisten koirarotujen kasvattajilta, mutta osa kasvattajista vastasi myös täysin anonymisti, mainitsematta kasvattamaansa rotua. Mahdollisuus vastata ilmoittamatta rotua jätettiin lomakkeeseen, koska monen rodun osalta virallisia kasvattajia on vain muutama ja täten mahdollisuus vastata anonymisti olisi heikentynyt. Anonyymi vastausmahdollisuus koettiin myös tarpeelliseksi ja sopivaksi, koska linkkiä jaettiin keskustelupalstalla ja sosiaalisessa mediassa, jolloin henkilökohtaista kontaktia ja luottamusta opinnäytetyöntekijään ei ollut mahdollista syntyä. Vastaajista jokainen ilmoitti kasvattavansa Suomessa rekisteröitäviä rotukoiria ja suurin osa ilmoitti kasvattavansa 1-2 pentuetta vuodessa tai harvemmin. Vain kolme vastaaja selvitti kasvattavansa Y-tunnuksen alaisena ja vain yksi ilmoitti kasvattavansa Y-tunnuksella sekä valitsi vaihtoehdoksi 3-4 pentuetta vuodessa. Yksi kasvattaja ilmoitti myös kasvattavansa harrastustoimintana enemmän kuin 4 pentuetta, mutta tässä

tapauksessa kasvattaja kasvatti kahta rotua, joista toinen kuului vähäisiä poikuumääriä tuottaviin kääpiökoiriin. Vastaajien parissa ei siis ollut kovin yleistä kasvattaa koiria elinkeinonharjoittajana, eikä kukaan kasvattanut suurella volyymillä. Kasvattajien syyt käyttää Y-tunnusta pienimuotoisessa kasvatuksessa saattaa siten liittyä enemmän elinkeinonharjoittajan mahdollisuuteen vähentää tulojen hankkimisesta johtuneet menot ja vahvistaa tappiot.

Huomattava osa vastaajista ilmoitti käyttävänsä narttujen osalta jalostuksessa sekä sijoituskoiria, että kasvattajan omia koiria. Vastanneet kasvattajat eivät siis pitäydy vain yhdessä kasvatustyyppissä sillä 69 % vastaajista käytti sekä sijoituskoiria, että kasvattajan luona asuvia koiria jalostukseen. Astutussopimukselle ei löytynyt standardia, joka olisi noussut ylitse muiden, mutta vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että pääosin astutussopimukseen kuuluu kaksiosainen suoritus, johon sisältyy kiinteä maksu astutuksesta ja pentukohtainen maksu joko rahamääräisenä tai prosenttimääräisenä.

Taulukko 4. Vastaajan rodulle tyypillinen astutusmaksukäytäntö

Sopimustyyppi	Valintojen Lukumäärä
• Kiinteä maksu ja % -osuus myydyn pennun hinnasta	6 kpl
• Yhden pennun hinta tai yksi pentu	4 kpl
• Kiinteä astutusmaksu ja maksu per elävä pentu	24 kpl
• Kertamaksu	1 kpl
• Tietty % -osuus pentueen tuotosta	0 kpl
• Maksu per elävä pentu	3kpl

Kyselyssä annettiin kasvattajille mahdollisuus vastatta myös vapaamuotoisesti kasvattajan itsensä käyttämä astutusmaksukäytäntö pentueita teettäessä. Vapaamuotoisista vastauksista kävi myös ilmi enemmistön vastaajista suorittavan kaksiosaisen maksun astutuksesta; kiinteä summa vaihteli 100 – 200 euron välillä, ja sen lisäksi suoritettiin jokaista elävää pentua kohden rahamääräinen suoritus noin 100 – 200 eu-

roa tai prosentuaalinen suoritus 10 % per elävä pentu. Osa oli tehnyt myös tätä kal-
liimpia astutus sopimuksia, mutta keskimäärin tuloksia voidaan pitää suuntaa antavi-
na siitä millainen astutusmaksujen tavanomainen hintaluokka on.

”Normaali sopimus: Hyppymaksu 10 % pennun hinnasta ja 10 % jokaisen 2-
viikkoisena elossa olevan pennun hinnasta.”

”10 % hyppy ja 10 % per (elävä) pentu ”

”ns. "hyppymaksu" (100€– 200€) maksetaan uroksen omistajalle jo pelkästä
astutuksesta, ilman tietoa tuleeko edes pentuja.”

”Hyppymaksu 150€ ja 150€ elävä pentu ”

”100e hyppymaksu 100€ elävä pentu ”

”Astutusmaksu 100–120 € riippuen uroksen sukutaulusta ja mahdollisesti
saavutetuista meriiteistä. Lisäksi uroksen omistaja yleensä saa 100–120 €
elävä pentu”

”90 – 120/ astutus ja saman verran / elävänä syntynyt pentu”

”Kiinteä 100 – 110€ astutus + 100 – 110€ pentu ”

”astumisesta kiinteä maksu 100€ + 10 % pennun myyntihinnasta”

Hyppy 100€, 100€ per pentu. Hyppy 200€, 200€ per pentu. Hyppy + pentu-
maksu riippumatta pentujen määrästä 1800€

”noin 100€ hyppy ja 10 % per pentu (pennun hinta noin 1000€)”

”Kiinteä maksu 1000 – 1200€ astutusmaksu 400€ + 200€ pentu”

Terveystarkastusten osalta vastaajista enemmistö (70 %) ilmoitti kuluttavansa nartun
terveystarkastuksiin 100 – 400 euroa, mutta osa käytti tarkastuksiin myös huomatta-
vasti enemmän pitkien matkojen tai suurempien rotukohtaisten vaatimusten vuoksi.
Terveystarkastusten kustannukset olivat siis vastaajien keskuudessa tavanomaisesti
maksimissaan 400 euroa. Terveystarkastuksiin eniten sijoittaneiden kasvattajien ro-
duiksi ilmoitettiin Mittelspitz, Lapinporokoira ja yksi vastaaja ei ilmoittanut rotuaan.
Lapinporokoira kuuluu PEVISA ohjelmaan, jonka määrittämät silmätutkimukset
ovat saattaneet aiheuttaa kustannuspiikki. Toisaalla Mittelspitzin osalta vastasi myös
toinen kasvattaja, joka arvioi kustannuksiksi 200 – 300 euroa, Pennun terveystarkas-
tusten hinta jakautui myös monipuolisesti, mutta suurin osa (15kpl) oli maksanut tar-
kastuksesta 40 – 60 euroa. Osa (7kpl) oli maksanut kuitenkin myös 60 – 100 euroa.

Pennun terveystarkastus ei sisältänyt mikrosirutusta, vaan mikrosirutuksen kustannukset kysyttiin erikseen. On kuitenkin tavanomaista, että pennut mikrosirutetaan terveystarkastuksen yhteydessä samalla laskulla.

Näyttelyiden kustannuksiksi puolet vastaajista ilmoitti 30 – 40 euroa, mutta lisäksi toinen puoli vastaajista ilmoitti näyttelyiden yltäneen myös seuraavaan hintaporttaaseen 40 – 50 euroa. Näyttelyissä vaadittavat käyntimäärät sen sijaan jakautuivat melko tasaisesti, mutta 7kpl vastaajista arvioi näyttelyiden käyntimääräksi 4-6 kertaa. Vastaajista 5kpl ilmoitti riittäväksi käyntimääräksi 6-8 kertaa ja osa vastaajista (3kpl) ilmoitti 1-2 kertaa riittäväksi ja osa myös (5kpl) 2–4 kertaa. Kannattavuuslaskelmien osalta valitaan käyntien määräksi 6kpl, jolloin käyntejä ei ole liian vähän, mutta toisaalta käyntien aiheuttamat kustannukset eivät nouse liian korkeiksi. Muutama vastaajista katsoi myös, että enemmän kuin 8 käyntiä olisi riittävä käyntien määrä. Vaadittavalle näyttelytulokselle ei löytynyt yhdenmukaista standardia suhteessa näyttelykäyntien määrään, mutta 14kpl vastaajista vaati vähimmäisarvosanaksi jalostusyksilöltä tuloksena ERI:n (Erinomainen) ja 8kpl vastaajista arvioi riittäväksi arvosanaksi EH:n (Erittäin Hyvä). Voidaan ajatella 6kpl käyntimäärän olevan riittävä määrä EH tai ERI arvosanan saavuttamiseksi, joskin näyttelyarvosanat ovat aina koirakoh-
taisia, eikä tietty käyntimäärä automaattisesti merkitse tiettyä laatuarvosanaa.

Näyttelyistä kertyvät matkakulut olivat odotetusti vailla yhteistä tekijää. Matkakulut riippuvat täysin kasvattajan ja näyttelyiden sijainnista, mitä harvemmin asutulla alueella kasvattaja asuu, sitä useammin hän joutuu matkustamaan ja yöpymään näyttelyihin päästäkseen. Kasvattajat arvioivat vapaamuotoisesti näyttelyiden matkakuluiksi per kerta 20 – 50 euroa riippuen siitä kykenivätkö kasvattajat käyttämään kimppakyytejä ja palaamaan samana päivänä takaisin vai edellyttikö näyttelymatka joko yhden tai useamman päivän yöpymistä. Ulkomaan näyttelymatkojen kustannukset muutama vastaaja arvioi 900 – 1000 euron suuruiseksi kustannukseksi. Näyttelyiden matkakuluja oli myös mahdollisuus kommentoida erikseen vapaamuotoisesti. Vastaajien joukossa matkakulut vaihtelivat täysin kasvattajan valintojen ja asuinalueen sijainnin mukaan.

”Suomen näyttelyt n. 200€ ulkomaanreissut n. 600 – 900€ ”

”Vaihtelee paikan mukaan, 80 – 400 eur”

”Käyn myös ulkomailla näyttelyissä, kotimaassa pärjää 100 – 500€ yleensä.”

”Matkoja tulee n. 400 kilometriä kun asumme pohjois-suomessa, yöpyminen väh, 150€”

”100 – 1000€riippuen kohteesta”

Pyrin käyttämään kimpakyytejä, yleensä ~20€näyttely

Ruokinnan osalta nartun ruokinta eri rotuluokissa maksoi kasvattajalle 100–200 euroa, jota voidaan pitää kohtuullisen sopivana arviona sille, minkä verran koiran ruokinta erikokoisilla roduilla ja eri tavoin toteutettuna voi maksaa. Muutamalla kookkaammalla rodulla, kuten Pyreneittenmastiffilla, ruokintakustannukset olivat kohtuullisen suuret, mutta suurin osa kyselyyn osallistuneista suurempien rotujen kasvattajista arvioi ruokintakustannukset kuitenkin pienemmiksi. Pentujen ruokintakustannusten osalta hajonta oli myös suurta, mutta pääosin yhden pennun ruokintaan luovutusikäiseksi (7-8vkoa) kulutettiin noin 100 euroa sillä vastaajista 50 % valitsi pentujen ruokintakuluksi 100 euroa per pentu. Ruokaa huomattavasti enemmän kuluttavien kasvattajien roduiksi ilmoitettiin mm. Pyreneittenmastiffi, ja Siperianhusky. Näin ollen koirien koon voidaan olettaa nostavan ruuan kulutusta ja siten hintaa, joskin useiden isojen rotujen kasvattajat eivät arvioineet ruuan kulutusta tästä huolimatta 200 euroa suuremmaksi, joten myös suurten koirien ruokinnan ei automaattisesti tule olla erityisesti pienirotuisten yksilöiden kuluihin verrattuna kalliimpaa. Erityisesti tulee huomioida, että koira on syntyessään usein hyvinkin pieni verrattuna aikuiskokoonsa ja lopulliseen kulutukseen eli pennun ruuan kulutus ennen luovutusikää ei kasvuvauhdista huolimatta ole välttämättä suoraan verrannollinen aikuisiän kokoluokan ruuankulutukseen. Kasvattajalle koituu pentueen hoidosta ruokinnan lisäksi myös muita kustannuksia, esimerkiksi sosiaalistamisesta ja pentupaketista. Emo ja pennut pitää myös madottaa sekä pennut siruttaa, näitä pieniä kustannuksia selvitettiin myös kyselyssä. 13kpl vastaajista arvioi kuluttavansa 0 – 50 euroa näihin kuluihin ja 7 kpl 50 –70 euroa. Madotuksen lisäksi pienkustannuksiin kuuluu pentueen hoitoon liittyvät tarvikkeet. Tarvikkeilla tässä yhteydessä tarkoitettiin pentujen pantoja, leluja puhdistusvälineitä, pentulaatikoita ja muita oleellisia tarvikkeita, jotka

liittyvät pentujen hoitoon ja tilojen puhtaana pitoon. Valtaosa vastaajista (15kpl) arvioi kuluttavansa pentueen aikana pentujen hoitoon 100–200 euroa, mutta osa kuluttu myös sekä vähemmän, että enemmän. Kustannusten suuruus on riippuvainen pitkälti myös kasvattajien omista valinnoista.

Pennun sosiaalistamista kommentoitiin lähinnä vapaamuotoisesti ja sosiaalistamiseen liittyviksi kustannuksiksi koettiin lähinnä matkakustannukset, joita koituu kun pentu ja viedään tutustumaan autoon ja mahdollisesti metsä -sekä kaupunkiympäristöön. Sosiaalistamisen kulut olivat maksimissaan 100 euroa ja pienimmillään 20 euroa. Myös muita yleisiä vapaamuotoisia kommentteja kertyi myös jonkin verran. Kommenteissa ilmoitettiin pääsääntöisesti selvennyksiä vastauksiin tai kuluja, joita ei ollut otettu huomioon. Ylimääräisiä kuluja ilmoitettiin kertyvät uroksen luo matkustamisesta, luonnetesteistä, match show tapahtumista ja ostajien kanssa kommunikoinnista sekä ostajien tapaamisesta.

”Rahaa jää hyvin vähän käteen, mikä on minimalistinen palkkio suhteessa työhön.”

”Mätsäreistäkin tulee kuluja, kaikki koulutukset ja vuosimaksut.”

”Rekisteröinti, pennun katsojien kestitys (kahvit, pullat, keksit ym.)”

”Vapaapäivät töistä synnytyksen aikaan, 100€/päivä (yleensä viikko).”

”luonnetestit, käyttöominaisuudet, matkakustannus uroksen luo”

”esim mahd työ poissaolot synnytyksen aikana tai ongelma tilanteissa”

”muut koemaksut - palveluskoirarotu -> rodunomaiset kokeet.Kives koirat joista hinnan alennus/palautus. (rotukoirien) Rekisteröintimaksu”

”Astutusmatkojen, tuontien ja pakastesperman käytön hinnat!!! ”

Vapaamuotoisissa kommenteissa tuotiin esille useita lisäkustannuksia, mutta tämän opinnäytetyön osalta aiheeksi rajattiin kuitenkin suomalaisten koirien käyttö sekä rodut, joille luonnetesti ei ole pakollinen. Tämän vuoksi useat kustannustyypit jätetään opinnäytetyön kannattavuuslaskelmien ulkopuolelle sekä myös ne kustannukset, joita on vaikea mitata luotettavasti, ja siten lähes mahdoton kuvata yleisellä tasolla. Tällaisia kustannuksia ovat esimerkiksi kasvattajan markkinointiin käyttämä aika,

Match Show harjoittelut, kursseilla käynti ja muiden kasvattajien kanssa kommunikointi. Näin ollen opinnäytetyö pyrkii selvittämään vain ydintoimintojen kustannukset ja niille rakentuvan toiminnan kannattavuuden. Tuontikoirien käyttö on suositeltavaa kaikissa roduissa, mutta opinnäytetyön kannalta on monia lisäkysymyksiä siltä osin kuinka usein tuontikoiraa tulisi käyttää, mikä olisi tuontikoiran maakohtainen kustannus ja matkustaako kasvattaja itse hakemaan koiraa ja kuinka pitkäksi aikaa. Sama pätee ulkomaan näyttelyihin, mitä pidemmälle mennään sen kalliimpaa ja myös matkustustapa vaikuttaa kustannuksiin. Tältä osin siis tuontikoirien käyttö, koekustannukset ja monet muut kustannukset jätetään huomioimatta aiheen laajuuden rajaamiseksi opinnäytetyölle sopiviin mittasuhteisiin. Opinnäytetyön lukijan on kuitenkin hyvä huomioida, että tässä opinnäytetyössä kuvattujen kustannusten lisäksi kasvatustyössä on paljon muita kustannuksia riippuen kasvattajan omista valinnoista tuontikoirien, pakastesperman ja harrastusten suhteen.

Kyselyyn vastanneiden määrä on otantana kuitenkin melko pieni, mikä tulee huomioida opinnäytetyön tuloksia arvioidessa. Otannassa olivat myös edustettuna pääosin tavallisen harrastajakasvattajat, jolloin liikkeenharjoittamisen kannalta vastaukset eivät osoita millaista koirayrittäminen Suomessa on. Lääkintäkustannukset ja ruokintakustannukset ovat kuitenkin samat huolimatta siitä kasvatetaako koiria harrastusmielessä tai liiketoimintana. Koiran kulutus ei kasva tai vähene sen mukaan missä muodossa koiria kasvatetaan, eikä eläinlääkäri veloita enempää tai vähempää Y-tunnuksen mukaan. Selvitetyt kustannukset ovat kuitenkin pienen otannan mukaan selvitettyjä sekä alueellisesti Etelä-Suomeen painottuneet, mikä tulee edelleen huomioida laskelmia tulkitessa.

6 KASVATUSTOIMINNAN KANNATTAVUUS

6.1 Rotukohtaiset kustannukset

Jotta tutkimus kuvaisi mahdollisimman kattavasti kasvatustoiminnan kannattavuutta, valittiin tutkimukseen neljä rotua, jotka edustavat eri hinta- ja kokoluokkia. Tarkoituksena oli verrata kasvatustoiminnan päätyyppisiä, pieniä, keskikokoisia isoja ja kookkaita rotuja, joiden hinta, poikuekoko ja ruuan kulutus vaihtelevat huomattavasti, muodostaen jokaisessa luokassaan oman kustannusrakenteen

Taulukko 5. Valitut koirarodut.

Rotu	Rodun kokoluokka	Pennun myyntihinta
Rhodesiankoira	Kookas	900 – 1800€
Labradori	Suuri	1000 – 1200€
Mittelspitz	Keskikokoinen	1000 – 1200€
Pomeranian	Pieni	1800 – 2500€

Rhodesiankoira on kookas FC1 6 luokan rotu, joka toimii nykyään pääsääntöisesti vahtivana seurakoirana. Rodun erikoispiirre on selän vastakarvapiirto eli ridge ja ridgettömien koirien merkintä Suomen Kennelliiton EJ rekisteriin. (Suomen Ridgeback-yhdistys ry:n www-sivut 2014). Rhodesiankoirien vuosittaiset pentuemäärät vaihtelevat tavanomaisesti 60–90 yksilön välillä (KoiraNet Jalostustietojärjestelmä 2014). Vastakarvapiirron omaavat yksilöt maksavat 1400–1800 euroa ja ridgettömät yksilöt myydään 800–1200 euron hintaan. (Tuulen Koirat keskustelu 2014). Vertailuun rhodesiankoira on valittu sen keskimääräistä suuremman hinnan ja suuren poikuemäärän vuoksi. Näin voidaan selvittää, miten kookkaampien rotujen elinkustannukset vaikuttavat liikevaihdon ollessa kuitenkin huomattava. Tavanomainen suuri rhodesiankoirapentue on 9-12 yksilöä, joskin harvinaislaatuudessa tapauksessa rhodesiankoiranarttu synnytti Saksassa 17 poikasta (BBC News, 2010) Syntyvistä pennuista osa on ridgettömiä ja yleensä pentueeseen syntyy satunnainen hajonta ridgellisiä ja ridgettömiä pentuja. Koira-net pentuetilastoja tutkittaessa voidaan huomata, miten keskimäärin EJ rekisteröityjä koiria on 2/5 Suomen rhodesiankoirakannasta. Näin

ollen jos poikueen pentuemäärästä maksimissaan puolet on ridgettömiä, voi yhden pentueen optimaalinen liikevaihto olla tällöin 18 000-20 000 euroa.

Labradori on FC1 8 luokan kohtuuhintainen ja myös suuria poikueita tekevä metsästyksen alun perin jalostettu rotu. Vuosina 2013 ja 2012 labradori oli Suomessa eniten rekisteröity koirarotu, ja rekisteröityjä labradorinoutajan pentuja syntyy vuodessa n.1800–1900 yksilöä (Suomen Kennelliitto 2014). Tavanomainen hinta rodun pennulle on 1000–1200 euroa. (Suomen Kennelliiton pentuvälitys 2014). Labradori on valittu vertailuun edustamaan suurikokoista koira, jolla on suurehkot poikueet ja kohtalaiset elinkustannukset, mutta täysin erilainen kysynnän ja tarjonnan tilanne kuin Rhodesiankoiralla. Labradorinnoutajalla ei ole erityispiirteitä, kuten rhodesiankoiralla, vaan kaikki pentueen rakenteeltaan normaalit yksilöt myydään normaaliin hintaan. Maksimaalisen pentuemäärän ollessa 10–12 yksilöä, voi pentuekohtainen optimaalinen liikevaihto olla 14 000 - 15 000 euron välillä.

Mittelspitz on yksi saksanpystykorvien kokoluokista, ja rotu edustaa keskikokoista alkukantaista pystykorvaa luokassa FC1 5. (Suomen Mittelspitz ry:n www-sivut 2014) Pentuja syntyy vuodessa noin 600 yksilöä ja keskimääräinen pentuekoko on koira.net palvelun tietojen perusteella jo puolittunut verrattuna Rhodesiankoiraan. Mittelspitzin hinta vaihtelee 1000 – 1200 euron välillä (Suomen Kennelliiton pentuvälitys 2014). Mittelspitzin elinkustannukset jäävät vastaavasti rhodesiankoiraa ja labradorinnoutajaa pienemmäksi keskimääräinen pennun myyntihinnan ollessa kuitenkin labradorinnoutajan kanssa samassa hintaluokassa. Näin ollen päästään tutkimaan erityyppistä kustannusrakennetta koirien kasvatuksessa. Mittelspitzin maksimaalisen pentuemäärän ollessa keskimäärin 7- 8kpl olisi pentuekohtainen optimaalinen liikevaihto 9000 - 9500 euron välillä.

Pomeranian on pienin saksanpystykorvista, myös FCI 5 luokkaan kuuluva rotu. (Pienpystykorvat ry:n www-sivut 2014). Pentujen yksilöhinta on valituista roduista kallein; kalleimmat yksilöt saattavat maksaa jopa 2500 euroa. (Suomen Kennelliiton pentuvälitys 2014). Vastaavasti pentuekoko romahtaa kahteen yksilöön, ja on myös tavanomaista, että narttu synnyttää vain yhden pennun (Pienpystykorvat ry:n www-sivut 2014). Pomeranian edustaa siten ääripäätä verrattuna labradoriin ja rhodesiankoiraan. Maksimaalisen pentuekoon ollessa 3-4 yksilöä voi optimaalinen tuotto olla

5000–8000 euroa. Pomeranian on tosin todettu synnyttäneen jopa 5 yksilön pentueita. (Pienpystykorvat ry:n www-sivut 2014).

6.1.1 Ruokintakustannukset

Koiran eläessä 9-16 vuotta syntyy ruokinnasta huomattavia elinkustannuksia; koiran ruokinta onkin suurin koiran pidosta koituva kustannus. Toiseksi suurin menoerä koiran pidossa ovat eläinlääkärikustannukset, mutta eläinlääkärikulut voivat tosin nousta lääkintäkuluja suuremmiksi, mikäli koira elinaikanaan tarvitsee tavallista kattavampaa lääkintäapua. Rotukohtaiset erot ruokinnassa ovat myös huomattavan suuret: kookkaampi koira kuluttaa enemmän ravintoa kuin pienempi koira. (Satopää 2013, 53.) Ruokintatapoja on myös monenlaisia ja mahdollisuudet vaikuttaa ruokinnan hintaan moninaisia. Pelkkä laadukas liharuokinta voi kaksinkertaistaa koiran ruokintakustannukset, mikä erityisesti kookkaiden rotujen osalta voi tarkoittaa useiden satojen eurojen kuluja per yksilö koiran elinaikana.

Pääosin koirille syötetään kuivaruokaa, toiseksi eniten raakaruokaa, kolmanneksi eniten kotiruokaa ja vähiten purkkiruokaa (Nortunen 2013, 32). Raakaruokinnalla tarkoitetaan useimmiten joko lihaisiin luihin perustuvaa BARF ruokavaliota (Biologically Appropriate Raw Food tai Bones And Raw Food) tai enemmän lihaan painottuva saalismalli ruokavaliota (Wikipedia. Raw feeding, 2014). Raakaruokintaa, kotiruokintaa ja purkkiruokintaa ei kuitenkaan tässä opinnäytetyössä oteta huomioon liian suuren muuttujien määrän vuoksi ja lähtökohdaksi valitaan kuivaruokinta kohtuullisella lihalisällä. Näin ollen opinnäytetyön ruokintakustannuksiksi rajataan vain kuivaruokinnasta ja lihasta koituneet kustannukset.

Kuivaruokinnankin parissa on lukuisia muuttujia, eri tahojen myymissä ruokien hinnoissa on myös huomattavia eroja: eläinkaupoissa tuotteiden hinnat ovat lähes kaksinkertaiset verrattuna lähitavarakaupoissa myytäviin merkkeihin. Mikäli koiran ruokintaan sisällyttää lihaa, nostaa myös tämä ruokintakustannuksia. Koirien kuivamuonan kustannusten vertailuun on tällä kertaa valittu kaksi tavanomaisesti käytettyä kuivaruokamerkkiä: eläinkaupassa myytävä ja kasvattajien suosima Royal Canin sekä Agrimarketeissa ja Kennelrehun autoissa myytävä markettiruoka Jahti&Vahti.

Vertailemalla Musti & Mirrin ja Agrimarketin www-sivujen tarjontaa voidaan todeta, että Jahti&Vahtin tuoteperhe on huomattavasti pienempi verrattuna Royal Canin tuoteperheeseen. Jahti&Vahti tuotevalikoimasta puuttuvat myös Royal Caninin myymät roturuuat ja rotujen kokoluokille suunnatut ruuat. Royal Canin on hyvin suosittu kuivaruokamerkki kasvattajien parissa, toisaalta Jahti&Vahti on myös hyvin suosittu kuivaruoka niiden kasvattajien osalta, jotka eivät asioi eläinkaupassa. Kaikkein halvimmat markettien tarjoamat kuivaruuat tässä vertailussa jätetään täysin huomiotta, koska kasvattajat eivät niitä yleisesti syötä koirilleen

Taulukko 6. Royal Canin kuivaruokien hinnat (Musti & Mirri www-sivut 2013)

Royal Canin	Koko	€säkki	€/kg
Maxi Adult 5+	15 kg	69,90	4,66
Medium Adult	15kg	65,90	4,39
Mini Adult	15kg	73,90	4,93
Maxi Adult	15kg	66,90	4,46
Maxi Junior	15kg	69,90	4,66
Medium Junior	15kg	69,90	4,66
Mini Junior	17kg	86,90	5,11
Mini Mature 8+	2kg	15,90	7,95
Medium Adult 7+	15kg	72,90	4,86
Maxi Starter	15kg	74,90	4,99
Medium Starter	12kg	64,90	5,41
Mini Starter	8,5kg	59,90	7,05

Taulukko 7. Jahti & Vahti kuivaruokien hinnat (Agrimarket www-sivut 2013)

Jahti & Vahti	Koko	€säkki	€/Kg
Pentu	10g	32,30	3,23
Kana-Riisi	15kg	31,00	2,07
Junior	15kg	31,40	2,09

Taulukko 8. Rotukohtainen keskimääräinen nappulan kilohinta:

Rotu	Royal Canin / €	Jahti & Vahti / €
Rhodesiankoira	4,60	2,80
Labradori	4,60	2,80
Mittelspitz	4,63	2,80
Pomeranian	5,99	2,80

Tarkastelemalla Musti & Mirri www-sivujen tarjontaa voidaan todeta, että Royal Canin tuotemerkin hinnat ovat tyypillisiä eläinkaupassa myytävän kuivaruuan hintoja. Muiden eläinkaupassa tarjolla olevien merkkien hinnat eivät keskimäärin merkittävästi eroa Royal Canin hinnoista. Taulukoista voidaan siten nähdä, miten kuivaruokien hinnat kasvavat siirryttäessä eläinkaupassa myytäviin tuotteisiin. Jahti & Vahdin kilohinta 2,80 euroa on huomattavasti halvempi kuin Royal Canin tuotteiden kilohinta, erityisesti pienten koirien kokoluokassa.

Jotta voitaisiin tehdä tarkempia johtopäätöksiä ruokinnan elinaikaisista kustannuksista, on tiedettävä kullekin rodulle valmistajien antamat annosteluohjeet. Tässä tapauksessa annosteluohjeet on otettu Jahti & Vahti osalta Agrimarketin www-sivuilta ja Royal Caninin Musti & Mirri www-sivujen annosteluohjeiden mukaisesti minimimäärän ja maksimimäärän mukaisesti.

Taulukko 9. Rotukohtainen kuivaruuan annostelu päivää kohti

Rotu	Royal Canin	Jahti-Vahti
Rhodesiankoira	388g -550 g	440g -560g
Labradori	336g -405g	310g -390g
Mittelspitz	138g -163g	140g -170g
Pomeranian	70g -78g	90g -100g

Kun tiedetään annosteluohjeet, voidaan laskea koiran elinikäiset ruokintakustannukset annosteluohjeiden pohjalta. Tulos on kuitenkin vain suuntaa antava pohjatieto, koska jokainen koira kuluttaa ruokaa eritasoisesti ja ruuan kulutus vaihtelee myös sen mukaan, mitä muita lisukkeita koiralle ruokinnan yhteydessä annetaan. Lisäksi koiran elinikä on yksilöllistä, ja näissä laskelmissa käytetään tämän vuoksi keskimääräistä elinikää, joka on arvio rodun yleisestä eliniän odotteesta.

Taulukko 10. Rotukohtaiset elinkustannukset Royal Canin Adult, Mini ja X-small

Rotu	Odotettava elinikä	€/päivä	€ Vuosi	€elinikä
Rhodesiankoira	10.v	1,78 – 2,53	651–923	6511 – 9230
Labradori	11.v	1,55 – 1,86	564 – 670	6205 – 7479
Mittelspitz	15.v	0,64 – 0,75	233 – 275	3498 – 4131
Pomeranian	15.v	0,42 – 0,47	153 – 171	2296 – 2558

Taulukko 11. Rotukohtaiset elinkustannukset Jahti&Vahti Kana-Riisi

Rotu	Odotettava elinikä	€/päivä	€ Vuosi	€elinikä
Rhodesiankoira	10.v	1,23 – 1,57	450 – 565	4497 – 5645
Labradori	11.v	0,94 – 1,10	343 – 399	3777 – 4384
Mittelspitz	15.v	0,39 – 0,48	143 – 174	2146 – 2606
Pomeranian	15.v	0,25 – 0,28	92 – 102	1379 – 1533

6.1.2 Jalostuskustannukset

Jalostuskustannuksista osa tuli ilmi tehdystä kyselystä ja taulukossa 12 esitetyt astutusmaksut, näyttelykustannukset, nartun ja pentueen ruokinta sekä madotuskustannukset on arvioitu kyselyn pohjalta, sekä rekisteröintikustannus on saatu tietoon Kennelliiton vuoden 2014 hinnastosta. Loput kustannukset kerättiin kahden eri eläinlääkärin julkisesta hinnastosta.

Taulukko 12. Pentueen Jalostuskustannukset

Toimenpide	Rhodesiankoira	Labradori	Mittelspitz	Pomeranian
Astutusmaksu	150,00€+10 %	150,00€+10 %	150,00€+10 %	150,00€+10 %
Näyttelyt	40,00€*6	40,00€*6	40,00€*6	40,00€*6
Pentueen ruokinta	100,00€ pentu	100,00€ pentu	100,00€ pentu	100,00€ pentu
Madotus	20,00€	20,00€	20,00€	20,00€
Nartun ruokinta	400,00€	400,00€	200,00€	150,00€
Lääkärintarkastus ja sirutus	1 pentu 71€seuraavat 10€	1 pentu 71€seuraavat 10€	1 pentu 71€seuraavat 10€	1 pentu 71€seuraavat 10€
Ultra	98€	98€	98€	98€
Mikrosirutus	23€	23€	23€	23€
Progesteroni testi	79,00€	79,00€	79,00€	79,00€
Röntgen	112,00€	112,00€	112,00€	112,00€
Rekisteröinti	40,00€/ pentu	40,00€/ pentu	40,00€/ pentu	40,00€/ pentu
Luustokuvat	156,00€+46,00€	156,00€+46€	156,00 € +46,00€	156,00€+46,00€

Käytetyt eläinlääkärihinnastot kuuluivat Tampereelle sijoittuneelle Tuhattalalle sekä Espooseen sijoittuneelle Espoon koirakeskukselle. Molemmat hinnastot olivat vapaasti saatavilla yritysten www-sivuilla. Kahta eri hinnastoa käytettiin, koska yksi hinnasto ei sisältänyt kaikkia toimenpiteitä. Eläinlääkärihinnastoista otetut hinnat ovat siis todellisia, mutta niiden perusteella tehdyistä laskelmista on ymmärrettävä, että absoluuttista perustasoa hinnoille ei ole, hinnat ovat siis keskimääräinen esimerkki toimenpiteiden hinnoista. Toisaalla hinnat voivat olla halvempia ja toisaalla kalliimpia, joten oman toiminnan kannattavuutta arvioidessa tulee käyttää oman alueen lääkärin hinnastoa laskelmiin. Taulukko 12 sisältää vain pentueen tuottamisesta koituvat ydinkustannukset, eikä sen ole tarkoitus kuvastaa toiminnan kannattavuutta. Taulukon jalostuskustannuksiin ei ole sisällytetty pennutuksen epäonnistuessa tarvittavaa eläinlääkintäapua johtuen sen sisältämisestä muuttujien määrästä, mutta kasvatuksen kustannuksiin tutustuvan olisi hyvä muistaa eläinlääkärin palvelujen tarve yhtenä mahdollisena kustannuseränä. Taulukko on täten yleishyödyllinen tiedonlähde

kustannuksista ja toimii myös pohjana tämän opinnäytetyön liitteenä oleville rotukohtaisille kannattavuuslaskelmille, joiden sisältöä on selvitetty enemmän opinnäytetyön luvussa 6.2.

Jotta voidaan laskea pentuekohtaiset jalostuskustannukset eri roduille, tulee myös määrittellä millainen pentue on kyseessä. Pentueiden koot vaihtelevat rotujen mukaan ja hyödyntäen Kennelliiton Koira.net palvelua on mahdollista laskea keskivertopentueen koko jokaiselle valituista roduista.

Taulukko 13. Rekisteröityjen pentueiden keskiarvo vuonna 2012. (KoiraNet Jalostustietojärjestelmä 2014.)

Rotu	Rhodesiankoira kpl/pentue	Labradori kpl/pentue	Mittelspitz kpl/pentue	Pomeranian kpl/pentue
Pentujen määrä	80	1916	553	180
Pentueiden määrä	9	301	155	89
Keskiarvo	8,9	6,34	3,56	2,02

Kennelliiton pentuvälityksen esillä olevien hintojen avulla on myös mahdollista laskea kullekin pentueelle keskimääräisen pentumäärän tuottama liikevaihto. Tätä kuvataan Taulukossa 14.

Taulukko 14. Keskiarvopentueen liikevaihto pentua kohden

Rotu	keskiarvo pentue (kpl)	Liikevaihto/ pentu	Liikevaihto / pentue
Rhodesiankoira	9	1250,00€	11250,00€
Labradori	7	1000,00€	7000,00€
Mittelspitz	4	1200,00€	4800,00€
Pomeranian	2	1800,00€	3600,00€

Taulukoita tarkastellessa voidaan havainnoida koirien keskivertopentueiden yksilömäärän vähenevän koirien koon pienentyessä. Pienempirotuiset koirat saavat keskimäärin pienempiä pentueita ja yhden pentueen maksimi pentumäärä ei koskaan yllä suurten rotujen pentuekohtaiseen maksipentumäärään. Suurten koirien ja pienten koi-

rien pentueiden liikevaihdot eroavat siis huomattavasti toisistaan, kuten voidaan nähdä taulukosta 14. Pentujen lukumäärä on hyvin suuri muuttuja kasvatustoiminnassa. Tästä syystä on hyvä käyttää keskiarvolukuja laskettaessa kasvatustoiminnan kannattavuutta ja huomioida pienten pentueiden muodostamat riskit tässä muodossa.

6.1.3 Muut kustannukset

Kasvatustoiminta kuluttaa myös autoa, kalustoa ja koirat lisäävät lämmityksen määrää. Henkilökohtaiseen kokemukseen pohjautuen on seuraavat kustannukset lisätty kasvatustoiminnan kuluiksi opinnäytetyön liitteenä oleviin kannattavuuslaskelmiin

Taulukko 15.kasvatustoiminnan muut kustannukset per 1 koira (€)

Lämmityksen lisäys nartun elinaikana	500
Tilojen kuluminen nartun elinaikana	200
Kaluston kuluminen nartun elinaikana	200
Auton kuluminen	200
Välineet	200

Koirien aiheuttama tilojen kuluminen on hyvin yksilökohtaista, ja asiaa vaikeuttaa se, että asunto ja auto ovat yleensä olemassa, oli koiria tai ei. Koirille ei useimmiten ole myös varsinaisia omia liiketoimintatiloja, vaan koirat asuvat kasvattajan tai sijoitushaltijan taloudessa normaalin elämän keskellä. Täten on hyvin hankala määrittää miten paljon itse asiassa juuri koira lisää asunnon ja auton kulumista, joten kustannuksiksi on valittu summa, joka ei ole liian huomattava, mutta ei kuitenkaan mitätön.

6.2 Kannattavuuslaskelmat

Kannattavuuden laskeminen aloitettiin suorittamalla katetuottolaskelmat neljän valitun rodun pentueiden osalta. Nämä laskelmat löytyvät tämän opinnäytetyön liitteenä

sekä sijoituskoirien että ei-sijoitettujen koirien osalta. Laskelmissa esitellään jalostukseen liittyviä ydinkustannuksia hinnastojen ja opinnäytetyön ohessa toteutetun kyselyn pohjalta. Myös tuotannon volyymin vaikutusta kustannusten ja kannattavuuden suhteeseen tutkittiin huomioimalla laskelmissa saman nartun kolme eri pentuetta. Tarkoituksena oli kartoittaa nartun ensimmäisen pentueen ja sitä seuraavien pentueiden kustannukset luoden perusta vuosittaista kasvatusrakennetta kuvaavien taulukoiden 16, 19 ja 20 luomiselle. Kannattavuuslaskelmat ovat myös yleishyödyllinen tiedonlähde omaa kasvatustoimintaa suunnittelevalle koiraharrastajalle, joka haluaa tutkia pentueen kustannuksia ja pentuemäärän vaikutusta voiton mahdollisuuteen. Yleishyödyllinen tarkoitus on huomioitu kannattavuuslaskelmissa jättämällä kantantartun ostohinta ja terveystarkastukset ensimmäisen pentueen kuluksi sillä voidaan pitää todennäköisenä, etteivät useimmat koiran kasvattajat toteuta kolmea tai välttämättä edes kahta pentuetta samalla nartulla. Näin ollen nartun ostohinnan sekä ruokinta- ja näyttelykustannusten jakamattomuus mahdollistaa sen, että myös yhden pentueen toteuttava koiraharrastaja kykenee käyttämään laskelmia hyödykseen näkemällä.

6.2.1 Ei-sijoitettujen koirien käyttö

Kasvattajan tiloissaan hoitamien koirien käytöstä on lukuisia hyötyjä: kasvattaja pystyy itse muokkaamaan ja valvomaan koiran luonnetta määräten täysivaltaisesti jalostusyksilön käytöstä kasvattajan oman henkilökohtaisen aikataulun mukaisesti. Samalla kuitenkin kasvattajan on hoidettava myös ruokinnasta syntyneet kustannukset, joka ovat kasvatuksen suurin kuluerä. Palkkakustannuksia ei tässä opinnäytetyössä huomioida kulueränä.

Ei-sijoitettuja koiria käytettäessä kasvattaja voi käyttää koira Kennelliiton määrittelemän maksimimäärä, mutta tästä huolimatta omien koirien käyttö rajoittaa kasvatus toiminnan kuitenkin pienimuotoiseksi, koska useimmiten kasvattajan ei ole mahdollista pitää tiloissaan suurta koiramäärää. Kasvattaja ei voi myös valikoida jalostusyksilöitä yhtä vapaasti kuin sijoitustoiminnassa, koska kasvattajan ei ole mahdollista jättää jokaisesta pentueesta potentiaalinen yksilö omaan talouteen. (Lindroos, S. Koiran Sijoitussopimus - Nippu ongelmia vai hedelmällistä yhteistyötä.)

Ei-sijoitettujen koirien kasvatuksen rakennetta kuvataan esimerkkitaulukossa 16. Taulukossa koiran elinaikana kertyneet ruokintakulut, näyttelykulut ja muut kiinteät kulut lasketaan ensimmäisen pentueen kuluiksi, koska varmuutta seuraavan pentueen onnistumisesta pentueen tekohetkellä ei kasvattajalla ole.

Taulukko on toteutettu opinnäytetyön liitteenä olevien katetuottolaskelmien perusteella ja muokattu vastaamaan todellista toimintaa sijoittamalla nartun ostohinta ostovuoden kuluksi. Toisen polven nartun ensimmäisen pentueen (pentue 1) kuluista on poistettu kantanartun ostohinta, joka on jo vähennetty kantanartun ensimmäisen pentueen kuluissa. Koska toisen polven nartun pentueesta ei jätetä kotiin narttua, niin tällöin kuluista poistetaan myös kotiin jäävän nartun hinta. Matkakulut ja auton kuluminen vähennetään kerran vuodessa, mutta vain niinä vuosina, jolloin nartulle syntyy ensimmäinen pentue. On oletettava että kasvattaja vie koiriaan samoihin näyttelyihin, joten matkakuluja ei tule jokaisen nartun osalta erikseen. Toisaalta voidaan myös olettaa, että pennutettu narttu on jo saavuttanut tarvittavan laatuarvosanan, jolloin näyttelykuluja ei enää synny vuosina 6 ja 7

Koska on oletettavaa, että jokainen kasvattajan koirista ei tule jalostuskelpoiseksi, on narttuja oltava useampi. Mikäli toiveena on myös vuosittainen toiminta, tulee narttuja olla riittävän monta, jotta toimintaa voi harjoittaa porrastetusti. Alkuinvestointeina taulukkoon onkin lisätty 3 koiraa, jotka tässä tapauksessa kaikki kirjataan terveiksi ja jalostuskelpoisiksi elinikänsä ajalta eli taulukon tilanne on kasvattajan kannalta paras mahdollinen sulkiessaan pois pentukuolemat, nartun jalostuskelvottomuuden ja monet muut kasvatustoiminnalle olennaiset riskit.

Tarkastellessa taulukkoa 16 voidaan huomata, että pääsääntöisesti kasvatustoiminta ei sijoitetuilla koirilla on tappiollista ja pienten rotujen vähäisempi jälkeläismäärä korreloi suoraan lopputuloksen kanssa: sitä tappiollisempaa toiminta on, mitä pienempi poikue. Vastaavasti kookkaimmassa rotuluokassa jälkeläisten määrä kompensoi useita vakiona pysyviä peruskustannuksia siinä määrin, että toiminta ei olekaan enää tappiollista, mikäli todellinen pentuemäärä pysyy keskiveropentujen määrässä.

Taulukko 16. Esimerkkitaulukko ei-sijoitettujen koirien käytöstä (€)

Rotu	1. vuosi	2. vuosi	3. vuosi	4. vuosi	5. vuosi	6. vuosi	Vuosi 7.
	Narttu A Pentue 1		Narttu A Pentue 2		Narttu A Pentue 3		
		Narttu E Jää talouteen		Narttu E Pentue 1		Narttu E Pentue 2	
	Narttu D Jää talouteen				Narttu D Pentue 1		Narttu D Pentue 2
		Narttu B Pentue 1	Narttu B Pentue 2			Narttu B Pentue 3	
			Narttu F Jää talouteen		Narttu F Jalostukseen sopimaton		
			Narttu C Pentue 1		Narttu C Pentue 2		Narttu C Pentue 3
L	- 9 974	- 9 974	-2 708	- 7 974	- 13 815	+ 7 266	+ 7 266
R	- 7 375	- 7 375	+ 7 303	- 4 575	- 4 612	+ 14 676	+ 14 676
M	- 7 617	- 7 617	- 2 451	-5 217	-8 751	+ 5 166	+ 5 166
P	-7 775	-7 775	- 44 29	- 4 175	-6 147	+ 3 346	+ 3 346

L=Labradori R=Rhodesiankoira M=Mittelspitz P=Pomeranian

Taulukkoon kirjatut rhodesiankoiran pentueet muodostavat ainoan olennaisesti voitollisen kasvatustyyppin tuottaessaan seitsemän vuoden aikana voittoa 17 293 euroa. Tästä huolimatta toiminta ei kuitenkaan esitettynä ajanjaksona muodosta säännölliseen palkkatuloon verrattavaa vuosittaista tuloa sillä vuosimäärällä (7) jaettuna tämä voitto muodostaa vain 2470 euron vuotuisen tulon. Tätä ei voida missään määrin pitää olennaisena elinkeinon lähteenä, saavutettu tulo vastaan vain yhden kuukauden palkkaa. Täten voidaan päätellä, että omilla koirilla tapahtuva kasvatus ei normaalin kotitalouden tilojen rajoissa ole sopiva tapa hankkia pääelinkeino. Mikäli kasvattajan on mahdollista tilojensa rajoissa nostaa pidettävien koirien määrää ja siten tuotannon volyyymiä, voitaisiin ajatella maksimaalisen koiramäärän olevan 20 yksilön tienoilla. Tällöin voitaisiin kuudella yksilöllä saatu voitto kertoa ja lopputuloksena vuosittainen tulo olisi noin 8152 euroa.

Taulukko 17. Kasvatustoiminnan vuotuinen tulos kahdellakymmenellä nartulla

$$\text{Vuotuinen tulos } 2470\text{€} \cdot (20\text{kpl}/6\text{kpl}) = 8152\text{€}$$

Kasvattajan pitäisi siis pitää taloudessaan useita kymmeniä koiria, jotta omien koirien kasvatusta tuottaisi elinkeinon verrattavan tulon. Tällöin tosin voidaan jo pohtia voiko tällaista massakasvatusta ylipäättään enää pitää eettisenä ja millainen haittatekijä tällainen kasvatustoiminta olisi ympäristölle.

Volyymin noston ohella toinen mahdollisuus kasvattaa tuloa on karsia ruokintamenoja. Koirien kuluissa on yleisesti ottaen hyvin vähän karsittavaa, mutta mikäli kasvatuksessa koirille syötettäisiin kuivaruokavertailussa mukana ollutta Jahti & Vahti kuivaruokaa, laskisivat ruokintakulut 30 %. Koirien lukumäärän ollessa 6kpl tulisi ruuan vaihtamisesta säästöä ruokintataulukkojen lukumäärillä laskettuna yhteensä 12 084 euroa. Näin ollen voitaisiin vuotuiseen tuloon lisätä 1726 euroa ja vuotuinen tulos olisi yhteensä 4196 euroa.

Taulukko 18. Kasvatustoiminnan vuotuinen tulos Jahtivahti kuivaruokaa käytettäessä

$$6511\text{€} - 4497\text{€} = 2014\text{€}$$

$$2014\text{€} \cdot 6\text{kpl} = 12\,084\text{€}$$

$$\underline{12\,084\text{€}} = 1726\text{€}$$

7

Tätä ei voi edelleen pitää palkkatuloon verrattavana elinkeinon lähteenä tuloksen vastatessa vasta kahden kuukauden palkkaa. Lisäksi ottaen huomioon koirien kasvatukseen liittyvät riskit, kuten koirien sairastumiset, pentujen eläinlääkintä, keisarinleikkaukset, yksilön kelpaamattomuus jalostukseen, ei voida pitää varmana, että kasvattaja kykenisi pitämään toimintansa kannattavana. Ei-sijoitettujen koirien kasvatustoiminta on siis haastava kannattavuuden suhteen. Mikäli kasvattaja saisi hyvin usein maksimimäärän pentueita, syntyy mahdollisuus kohtuulliseen sivutoimen voittoon isoissa koirissa, mutta vastaavasti isojen koirien kysyntä ja lääkitäkustannukset ovat

suuret ja ottaen huomioon riskit voidaan omien koirien kasvatustoiminta sulkea pois järkevimpien elinkeinontulonlähteiden parista.

6.2.2 Sijoitussopimus

Kun jalostusyksilö sijoitetaan kasvattaja omistaa edelleen ostajan tiloissa asuvan koiran, josta aiheutuvat elinkustannukset ovat kuitenkin koiran haltijan eli ostajan vastuulla. Kasvattajan osalle jää huolehtia jalostuksesta ja pennutuksesta aiheutuvat kustannukset. Sijoitustoiminnan säädökset ja oikeudet on laatinut Suomen Kennelliitto ja kennelliiton alaisesti kasvattavat tekevät ostajan kanssa standardimuotoisen sopimuksen koiran sijoituksesta (Suomen Kennelliitto 2014.).

Sijoituskoirasta maksetaan vakuusraha, joka on tavanomaisesti puolet pennun hinnasta. Maksu palautetaan ostajalle, kun sijoituksen ehdot, eli tietty määrä pentueita on toteutunut. Sijoittaessaan pennun kasvattaja pystyy tuottamaan pentueita suuremmalla volyymillä, sillä koirien ensisijainen asuinpaikka on aina koiran ostajan luona. Näin kasvattajaa eivät rajoita oman ajankäytön ja tilojen rajoitukset koiramäärän suhteen. Harrastuksista innostunut ostaja on myös etu kasvattajalle, jos kasvattajan ei tarvitse viedä koiraa näyttelyihin aina itse ja omalla kustannuksellaan. Ostaja puolestaan pääsee tutustumaan kasvatustoimintaan, saa haltuunsa pentueen parhaimman nartun, jotka voi sijoitusehtojen täytyttyä käyttää myös itse jalostukseen. (Koiranomistajan peruskurssi [www-sivut](#))

Sijoitustoiminnan suurimpana riskinä ovat erimielisyydet jalostusyksilön käytöstä. Riitatilanteet sijoituskoiran ostajan kanssa voivat estää koiran jalostuskäytön ja kulluttaa tarpeettomasti kasvattajan aikaa aiheuttaen huomattavia kustannuksia. Tavallisesti sopimusriita syntyy tilanteessa, jossa ei ole selkeää mitä on kaupan yhteydessä sovittu. Mikäli asioista on sovittu suullisesti, on erityisen hankala selvittää osapuolen oikeuksia sijoituskoiran suhteen. Tavanomaisesti kasvattajalle voi myös tulla myös yllätyksenä se, ettei kotivakuutus korvaa koirasta aiheutuneita riitatilanteen kuluja, sillä vakuutusyhtiöt katsovat koirien kasvatuksen elinkeinotoiminnaksi huolimatta siitä, että kasvattaja harjoittaisi toimintaa tappiollisena. Vakuutusyhtiöt voivat siis

vaatia erillisen vakuutuksen koiriin liittyvälle toiminnalle. (Asianajotoimisto Legistum Oy:n www-sivut)

Sijoituskoiratoiminta on kuitenkin edellytys, mikäli kasvattaja haluaa harjoittaa toimintaa liiketoimintana, koska muutoin toimintaa ei pysty laajentamaan riittävästi. Kuten omien koirien kasvatusta käsittelevässä osiossa todettiin, on liiketoimintaan tähtäävää toimintaa hyvin hankala harjoittaa pelkästään omilla koirilla, koska tällöin kasvattajaa rajoittaa koirille tarkoitettut tilat sekä koirien hoidosta aiheutuvat kustannukset niiden koko eliniän ajalta. Sijoittaminen on kuitenkin hyvin suosittu keino myös harrastuksenaan kasvattavien osalta, koska harrastuksenaan kasvattava pääsee näin valikoimaan laajemmalti kasvatukseensa käyttämät koirat ja pitämään taloutensa koiraluvun hyvin maltillisena. Sijoitustoiminta on siis sopiva keino monenlaisen kasvatustoimintaan ja hyödyttää myös vastavuoroisesti ostajia, jotka haluavat tutustua koiran jalostukseen ennen oman kasvatustyön aloittamista. (Lindroos, S. Koiran Sijoitussopimus - Nippu ongelmia vai hedelmällistä yhteistyötä)

Sijoitustoimintaakin voidaan harjoittaa hyvin monenlaisesti, joten sijoitustoiminnan kannattavuutta tutkitaan kahdessa eri tyypissä. Tyyppi A on kasvatusmuoto, jossa kasvattaja käyttää jokaisen sijoituskoiran kaksi kertaa, Tyyppi B:ssä sijoituskoiria käytetään vain kerran, mutta koiria sijoitetaan enemmän volyymien saavuttamiseksi. Huomioon tulee kuitenkin ottaa Kennelliiton sijoitussopimuksessa annetut ehdot useammalle kuin yhdelle pentueelle, joista johtuen sijoitus koiran käyttö useamman kerran edellyttää olennaista syytä, kuten koiran huomattava arvo, ikä tai rodun pentueiden vähäinen yksilömäärä. Täten tulee ymmärtää Taulukon A luonne pyrkiä esittämään kykeneekö kasvatustoiminta sijoituksen määrällisessä optimitilanteessa tuottaa elinkeinon tulonlähdeä. Tosiasiallisesti kuitenkin useamman koiran sijoittaminen ei automaattisesti ole tarkoituksenmukaista kennelliiton sijoitussopimuksen tarkoittamalla tavalla. Taulukon tilanteessa koiran elinaikana kertyneet ruokintakulut, näyttelykulut ja muut kiinteät kulut tulevat ostajan katettavaksi, jolloin taulukkoon on sisällytetty vain kasvattajan osalle koituvat jalostuskustannukset sekä puolet vakuutuksesta. Lisäksi näyttelyiden matkakustannukset on lisätty vuosittain, koska voidaan olettaa kasvattajan vievän koiria samoihin näyttelyihin mahdollisuuksien mukaan.

Taulukko 19. Sijoituskoirien käyttötyyppi A (€)

Rotu	1 vuosi	2 vuosi	3 vuosi	4 vuosi	5 vuosi	6 vuosi	Vuosi 7
	Narttu A sijoitukseen	Narttu D sijoitukseen	Narttu A / Pentue 1	Narttu C Pentue 1	Narttu B Pentue 2	Narttu E Pentue 2	Narttu J Pentue 1
	Narttu B Sijoitukseen	Narttu E sijoitukseen	Narttu F sijoitukseen	Narttu H Sijoitukseen	Narttu E Pentue 1	Narttu F Pentue 2	Narttu K Pentue 1
	Narttu C sijoitukseen		Narttu B / Pentue 1	Narttu D Pentue 1	Narttu F Pentue 1	Narttu G Pentue 2	Narttu L Pentue 1
			Narttu G sijoitukseen	Narttu I Sijoitukseen	Narttu G Pentue 1	Narttu O Sijoitukseen	Narttu M Pentue 1
				Narttu A Pentue 2	Narttu C Pentue 2	Narttu P Sijoitukseen	Narttu N Pentue 1
					Narttu J Sijoitukseen	Narttu Q Sijoitukseen	Narttu S Sijoitukseen
					Narttu K Sijoitukseen	Narttu D Pentue 2	Narttu T Sijoitukseen
					Narttu L Sijoitukseen	Narttu R Sijoitukseen	Narttu U Sijoitukseen
					Narttu M Sijoitukseen		Narttu W Sijoitukseen
					Narttu N Sijoitukseen		
L	-3000	-2000	+ 3082	+ 6915	+ 10 639	+ 10 632	+ 9 755
R	- 4200	- 2800	+ 9 292	+15 930	+ 26 164	+ 23 052	+ 26 080
M	- 3600	-2400	+ 182	+2765	+ 3389	+ 4832	+ 2705
P	- 5400	- 3600	-2958	-1685	- 3741	-8	- 4545

L=Labradori R=Rhodesiankoira M=Mittelspitz P=Pomeranian

Taulukon tilanteessa koiran elinaikana kertyneet ruokintakulut, näyttelykulut ja muut kiinteät kulut tulevat ostajan katettavaksi, jolloin taulukkoon on sisällytetty vain kasvattajan osalle koituvat jalostuskustannukset. Lisäksi näyttelyiden matkakustannukset on lisätty vuosittain, koska voidaan olettaa kasvattajan vievän koiria samoihin näyttelyihin mahdollisuuksien mukaan. Täten matkakustannukset lisätään vain ker-

ran vuodessa, jos on teetetty ensimmäinen pentue yhdellekin koiralle. Nartun hinta vähennetään pentuevuoden sijasta jo hankintavuonna - ja jos pentueesta ei sijoiteta narttua lisätään sijoittamattoman pennun hinta vuoden tuottoon.

Taulukko 20. Sijoituskoirien käyttötyyppi B (€)

Rotu	1 vuosi	2 vuosi	3 vuosi	4 vuosi	5 vuosi	6 vuosi	Vuosi 7
	Narttu A sijoitukseen	Narttu D sijoitukseen	Narttu A / Pentue 1	Narttu D Pentue 1	Narttu F Pentue 1	Narttu J Pentue 1	Narttu N Pentue 1
	Narttu B Sijoitukseen	Narttu E sijoitukseen	Narttu F sijoitukseen	Narttu J Sijoitukseen	Narttu G Pentue 1	Narttu K Pentue 1	Narttu O Pentue 1
	Narttu C sijoitukseen		Narttu G sijoitukseen	Narttu E Pentue 1	Narttu H Pentue 1	Narttu L Pentue 1	Narttu P Pentue 1
			Narttu H Sijoitukseen	Narttu K Sijoitukseen	Narttu I Pentue 1	Narttu M Pentue 1	Narttu Q Pentue 1
			Narttu B / Pentue 1	Narttu L Sijoitukseen	Narttu N Sijoitukseen	Narttu T Sijoitukseen	Narttu R Pentue 1
			Narttu I sijoitukseen	Narttu M Sijoitukseen	Narttu O Sijoitukseen	Narttu U Sijoitukseen	Narttu Z Sijoitukseen
					Narttu P Sijoitukseen	Narttu V Sijoitukseen	Narttu Ä Sijoitukseen
					Narttu Q Sijoitukseen	Narttu W Sijoitukseen	Narttu Ö Sijoitukseen
					Narttu R Sijoitukseen	Narttu X Sijoitukseen	Narttu A2 Sijoitukseen
					Narttu S Sijoitukseen	Narttu Y Sijoitukseen	Narttu B2 Sijoitukseen
							Narttu S Pentue 1
							Narttu C2 Sijoitetaan
L	-3000	-2000	+ 1082	+ 1082	+ 4864	+ 4864	+10 646
R	- 4200	- 2800	+ 6492	+ 6492	+16 484	+ 16 484	+ 29 276
M	- 3600	-2400	- 2218	- 2218	- 1336	- 1336	+ 1946
P	- 5400	- 3600	- 5138	- 5138	-8116	-8116	- 7450

L=Labradori R=Rhodesiankoira M=Mittelspitz P=Pomeranian

Taulukko 20 vastaa enemmän todellista sijoituskoirien käyttöä, jossa tavanomaisesti pentuja sijoitetaan sen mukaan, miten jalostuksellisesti lupaavia yksilöitä kuhunkin pentueeseen syntyy. Pomeranian osalta taulukon tilanne edellyttää, että alkutilanteessa kaikki pennut sijoitetaan ja kaikki kulut ovat tappiota

Sijoitustoimintaa kuvaavien taulukoiden perusteella on mahdollista päätellä sijoitustoiminnan parantavan kannattavuutta olennaisesti suhteessa omien koirien käyttöön. Ruokintakulujen poistuttua tulokset eivät ole enää pääsääntöisesti yhtä tappiollisia, ja myös saatu voitto on noussut siinä määrin, että rhodesiankoiran osalta luvut alkavat jo edustaa tulosta, jota voi verrata elinkeinon. Tästä huolimatta voitto on vielä riskien ja tuntemattomien muuttujien valossa riittämätön turvalliseksi elinkeinon lähteeksi. Taulukossa kuvattua koirien kasvatusta sijoitustoiminnassa voi kuitenkin pitää jo mahdollisena sivutoimisena tulonlähteenä. Tämäkin vaatii kuitenkin Vuosien 6 ja 7 tasoisia tuloksia, joiden saavuttamiseksi vaaditaan 5-6 pentuetta, jotta suurimmissa koirissa saavutetaan riskit huomioiden hyvä tulonlähde päätoimen ohella. Vastaavasti pienten rotujen osalta toimintaa ei voida pitää tuloksellisena tässäkin muodossa kasvatustoimintaa.

Volyymiä nostamalla sijoitustoiminta kuitenkin voi tarjota keskimääräisten pentueiden perusteella laskettuna elinkeinon tulonlähteen. Mikäli rhodesiankoiran pentueiden tuotannon huippu vuosina 7 olisi kaksinkertainen, olisivat tulokset kahdella kerrottuna 58 552 euroa ja 52 160 euroa. Tällainen tulos antaa jo anteeksi muutaman epäonnistumisen ja koiran sairastumisen, mikäli tavanomaisena yhden ihmisen minimipalkkatulona pidettäisiin 20 000 euroa vuodessa. Tämä kuitenkin tarkoittaisi sitä, että kasvattajalle syntyisi jatkuvasti pentueita, joko kuukausittain tai usealla kerralla. Kasvattaja ei saisi lakisääteiseen vuosilomaan verrattavaa loma-aikaa tai muutoin vapaa-aikaa, koska tällä volyyymillä pienten pentujen hoitaminen, ostajien kanssa kommunikointi ja pentujen esittely kaikki yhdessä olisi ympärivuorokautinen päivystysluontoinen työ. Pentujen hoitaminen on työlästä: pennut on ruokittava 5 - 6 kertaa päivässä ja pentueen kuivikkeet tulisi vaihtaa useamman kerran päivässä. Kasvattajan tulee myös ruokintojen yhteydessä vahtia, että jokainen pentu pääsee nisälle ja ruoka-astialle. Myös kynnet tulee leikata ja pennut tulee, madottaa, siruttaa, käyttää eläinlääkärissä sekä sosiaalista ympäristöön. Heikkoja yksilöitä tai emon ongelmia tulee pitää erityisesti silmällä. Mikäli kasvattajalla on kaksi pentuetta samaan aikaan,

tarkoittaa tämä suurilla roduilla 15 – 20 pentua. Koska jokainen pentu tarvitsee kodin, tulee kasvattajan kommunikoida ostajaehdokkaiden kanssa, markkinoida pentuetta ja yleensä jokainen kotiehdokas tulee vierailemaan kasvattajan luona yhdestä kolmeen kertaa. Kasvattajan tulee myös rekisteröidä koirat Kennelliittoon ja hoitaa kaikki siihen liittyvä paperityö. Kasvattajan käy myös näyttelyissä useiden koirien kanssa sekä etsii jalostusnartuille sopivat urokset, kommunikoida urosten omistajien kanssa sekä käyttää narttuja astutusmatkoilla. Kasvatukseen liittyy siten suuri työmäärä, ja mikäli esim. rhodesiankoiran kasvattaja tuottaisi 10 – 12 pentuetta vuodessa, tarkoittaisi tämä rhodesiankoiran osalta vähintään 90 – 100 ostajan kanssa kommunikointia, 200 – 270 vierailua kasvattajan luona, 10 – 12 uroksen omistajan kanssa kommunikointia ja astutusmatkaa, 90 – 100 pennun hoitamista, kymmeniä näyttelykäyntejä, markkinointia sekä jokaisen pennun ja nartun paperityön hoitamista. Näin ollen volyymin nostamisen aiheuttamaa työmäärää voidaan pitää siis huomattavana, vähintään palkkatyöhän verrattavana työmääränä,

Rhodesiankoiran osalta tuotantoa ei kuitenkaan käytännössä olisi mahdollista nostaa, koska kookkaan energisen rodun vaatimukset ostajalle ja vähäinen kysyntä sallii vain jo tavoitetun n. 60 – 100 yksilön vuosittaisen syntyvyyden, jonka ylittyessä pennut voivat jäädä kasvattajille yli luovutusiän. Koirien kasvatuksessa pentujen vähäinen kysyntä ei myöskään vaikuta tuotteen hintaan alentavasti, vaan viiveellä tuotettavien pentueiden määrään ja aikaan, jonka pentu viettää kasvattajan luona ennen ostajan löytymistä. Tämä on yleinen käytäntö koirien kasvatuksessa; jokaisella rodulla on oma kulttuurinsa kasvatustoiminnan ympärillä ja myös kohtuullisen vakiona pysyvät hinnat. Kennelliiton pentuvälitystä selaamalla voidaan huomata, miten samanrotuisia koiria myydään eri kennelien toimesta joko samalla tai lähes samalla hinnalla. Mikäli pentueen yksilöt eivät siis mene kaupaksi kasvattaja ei alenna hintoja vaan pitää koirat hallussaan, kunnes sopiva ostaja löytyy. Pentukaupassa ei nähdä sopivana hinnasta neuvottelua, vaan koirasta maksettavaa hintaa pidetään paitsi korvauksena kasvattajan työstä myös osoituksena siitä, että ostaja on kyvykäs maksamaan koirasta aiheutuneet elinkustannukset ja sitoutunut koiraan perheenjäsenenä. Koiran tuottamat elinkustannukset ovat useita tuhansia koiran elinaikana, ja mikäli yksilö sairastuu myös hoitokustannukset voivat kohota useisiin tuhansiin nopeasti. Erityisesti hoitokustannusten merkitys korostuu jättitirotuisten koirien osalta, joiden elin- ja hoitokustannukset ovat huomattavat jo perushoidon tasolla. Ostajan kyky maksaa koirasta

pyydetty hinta on siis merkittävä virstapylväs, joka osoittaa, että ostajalla on taloudellisesti varaa hoitaa äkillisiä ja huomattaviakin kustannuksia koiran hoidosta.

Näin ollen markkinakulttuuri säätelee myyjän kykyä reagoida tavanomaisen kaupan lailla kysyntään ja hinnan säätelyyn. Myymättä jääviä pentuja ei myydä alennuksella, vaan ne jäävät kasvattajan talouteen tuottamaan lisäkuluja, kunnes sopiva koti löydetään. Suurten rotujen kohdalla tämä voi olla epätoivottava tilanne, koska useamman pennun ja nuoren koiran koko voi tuottaa vaikeuksia ja myös lauman väliset ristiriidat on hankalampi hoitaa kookkaiden koirien osalta. Monen nuoren koiran pitäminen samassa taloudessa voi johtaa koiralauman välienselvittelyyn, jonka vuoksi jokainen yksilö tulisi olla mahdollista eristää omaan tilaansa. Pentua ei myöskään myydä automaattisesti ensimmäiselle ostajalle, joka rahallisesti kykenee pennun ostamaan, vaan kasvattajan tulee varmistua myös ostajan henkisestä kyvystä huolehtia eläimestä. Ostajan valmiudet erityinen ovat kynnyksysymys vaativien ja myös kookkaiden rotujen osalta, jotka asettavat erityisvaatimuksia ostajan osaamiselle ja asuinympäristölle. Kasvattajan vastuulla on myydä laumanvartijat, metsästysviettiset ja muutoin koiratuntemusta vaativat rodun edustajat koteihin, jossa ne eivät aiheuta vaaraa sivullisille. Suomessa onkin merkittävän vähän koirien aiheuttamia vakavia järjestyshäiriöitä verrattuna muuhun Eurooppaan, jossa on vakavien häiriöiden johdosta kielletty useita Suomessa edelleen sallittuja koirarotuja.

Myymistä voi hankaloittaa myös se, että kasvattajalla saattaa olla myös muita ostajaan liittyviä kriteereitä, kuten koiran näyttelyihin ja kilpailuihin liittyviä erikoistoi-veita. Jalostuksellisesti hyviltä vaikuttavia yksilöitä kasvattaja ei välttämättä mielellään myy harrastamattomaan kotiin, vaan talouteen, joka mahdollistaa yksilön menestyksen ja näin ollen todistavat kasvattajan näytöt kasvatustoiminnassa. Kasvattajilla on kuitenkin toisistaan eriävät kriteerit jalostukselle ja erilaiset tavoitteet ja päämäärät, joten kasvattaja määrittelee pitkälle itse haluamansa tason ostajille ja jalostukselleen. Ostajan on tämän seurauksena mahdollista saada työlinjainen labradoripentu koemenestyneistä koirista samalla myyntihinnalla kuin keskiverto näyttelyarvosanoja saaneiden ja koetuloksettomien jalostusyksilöiden kotikoirapentu. Tämä ilmiö kuitenkin toimii, koska myös ostajilla on omat tarpeensa koiran hankinnassa ja siten jalostusyksilöiden näyttely- ja koemenestys ei ole kriteeri jokaiselle ostajalle koiran etsinnässä.

7 YHTEENVETO

Tutkimustulosten perusteella voidaan esittää, että koirien kasvatus mahdollistaa elinkeinon verrattava tulon vain, mikäli käyttää sijoituskoiria, ja osaamisen piiriin sattu juuri voitolliseen toimintaan erityisen hyvin soveltuva rotu. Pääosin kasvatustoiminta on kuitenkin joko tappiollista, huomattavasti tappiollista tai niin vähäisesti kannattavaa, ettei sen parissa mahdollistu kovin laajalle levinnyt liiketoiminta. Erityisesti kasvattajan luona asuvien, ei-sijoitettujen koirien, kasvatus on lähes aina tappiollista tai riskeihin nähden voitto jää pieneksi. Lisäksi, vastoin yleistä käsitystä, eivät pienirotuiset koirarodut ole tuottoisia missään kasvatusmuodossa huolimatta niiden korkeasta hinnasta ja suuresta kysynnästä. Tämä johtuu yksinkertaisesti pienistä pentueista, joiden liikevaihto ei riitä kattamaan kustannuksia. Tutkimuksessa pienten rotujen kasvatus kääntyykin pahimmillaan niin tappiolliseksi, että sitä on mahdoton harjoittaa liiketoimintana tai edes harrastuksena. Todellisuudessa kuitenkin koirien suurin kustannuserä eli ruokintakulut eivät tule kasvattajien katettavaksi yhtenä kiinteänä summana, vaan niitä kustannetaan koko koiran eliniän, mikä mahdollistaa laajamittaisenkin harrastustoiminnan ja kansainvälisen geneettisen materiaalin käytön.

Ainoastaan hintavammat, suuria poikueita tekevät kookkaat koirat, mahdollistavat suuren volyymin sijoituskasvatuksessa sen verran kohtuulliset voitot, että toimintaa voitaisiin pitää kannattavana liiketoimintana. Rhodesiankoira valittiin edustamaan tätä suurinta koirien luokkaa, ja keskiarvolukujen perusteella laajamittainen kasvatus sijoitustoiminnalla voikin tuottaa voittoa, kun rodun keskimääräinen pentueluku on 9 ja yhden pennun hinta keskimäärin ylittää 1200 euroa ja pentueita tuotetaan vuodessa vähintään 12kpl. Huomioon on kuitenkin tämän opinnäytetyön laskemia tulkitessa otettava se, ettei niissä ole huomioitu tuontikoiria, pakastespermaa, ulkomaisia näyttelyitä tai koirien rodunomaisia harrastuksia. Lisäksi on ymmärrettävä, että jokaiselle rodulle ei riitä sopivia ostajia tai kysyntää laajamittaiseen kasvatukseen. Näin ollen myös Rhodesiankoiraa ei todellisuudessa ole mahdollista kasvattaa muutamaa pentuetta enempää, eikä kyseistä rotua tai mitään muutakaan rotua voi kasvattaa kuka tahansa sitä perusteellisesti tuntematta.

Mittelspitz puolestaan on hieman helpompi rotu vaatimustensa osalta ja enemmän sopiva rotu laajamittaiseenkin kasvatukseen, mutta vastaavasti sen poikuumäärä ei keskiarvolukujen perusteella mahdollista kasvatustoimintaa liiketoiminnan muodossa. Mittelspitzejä on myös tarjolla huomattavasti ja rodun kanssa kilpailevat muut lukuisat eri kokokuokan alkukantaiset saksanpystykorvat ja muut pystykorvat. Labradorin kasvattaminen voi suuremmalla volyyymillä olla myös kannattavaa, mutta rodulla on jälleen kokonsa ja energisyytensä tuomat rajoitukset ostajille ja ympäristölle. Lisäksi labradorien tarjonta on suurta ja kilpailu näyttelyissä kova. Labradori on myös viimevuosiin asti pidetty pääosin työkoirana, ja olisi myös sopivaa, että rodun kasvattaja ylläpitäisi jalostuksessaan metsästysominaisuuksia ja tämän testaamiseen tarkoitetuista kokeista aiheutuvat lisäkustannukset ovat jokaisessa lajissa näyttelyihin verrattava kustannuserä.

Koirien kasvatus on siis hyvin monimuotoista ja vastaavasti mahdollisuudet voittoon ja tappioon vaihtelevat laidasta laitaan. Elinkeinon harjoittamisessa on lukuisia muuttujia, joita jokaisen kasvattajaksi aikovan on pohdittava. Se miten kasvattaja tunnistaa muuttujat ja tekee valintansa niiden mukaisesti, voi johdattaa sellaisen rodun pariin, joka mahdollistaa myös elinkeinon, kuitenkin suhteellisen suurilla riskeillä. Jokaisen voittoa tavoittelevan kasvattajan tulee kuitenkin aina punnita, mikä on ensisijaisesti rodun parhaaksi, jalostusyksilöiden tulee ylläpitää ja edistää rodun terveyttä ja koirien pitää luonteeltaan kyetä täyttämään nykyajan vaatimukset. Kasvattaja ei saa tehdä huonoja jalostusvalintoja terveyden ja luonteen kustannuksella maksimoidakseen omat tulonsa. Mikäli tietyllä tasolla pysyminen ei ole mahdollista, tulee toimintaa suorittaa joko tappiollisena harrastuksena tai lopettaa kokonaan. Pennunostajan tulisikin aina varmistua että ostaa koiransa kasvattajalta, joka edistää rodun terveyttä ja ylläpitää sopivia koirien elinoloja. Koirabisnes vetää puoleensa rahantekomahdollisuuksista kiinnostuneita ihmisiä, jotka eivät noudata kasvatuksessaan eettisiä arvoja. Eettisyyden pitäisi kuitenkin aina liittyä eläinten kasvatukseen. Koirien kasvatuksen ja liiketoiminnan yhdistäminen onkin monilta osin kysymyksiä herättävä aihe. Koira kauppatavarana muodostaa aina riskin asenteiden vääränlaisille muutoksille ja jalostuksen heikentymiselle rahantekotarkoituksen ollessa ensisijainen kriteeri toiminnalle. Muualla Euroopassa useita vaaralliseksi luokiteltuja rotuja on kielletty epäpätevien koiranomistajien aiheuttamien rikkomusten, ennakkoluulojen ja pimeän koirakaupan vuoksi. Suomessa koirien kiinnipitovelvollisuus ja tapa välittää

koiria rodun parasta ajattelevien kasvattajien kautta tekee maastamme yhden sivistyneimmistä valtioista koiranpidon suhteen. Tällä tiellä kasvatustoiminnan tulisi myös pysyä ja kasvattajien harjoittaa liiketoimintaa heikentämättä koiran elinedellytyksiä eläimenä ihmisten keskuudessa.

LÄHTEET

Agrimarketin www-sivut. Viitattu 17.12.2013. <https://www.agrimarket.fi/>

Alhola, K. & Lauslahti, S. 2006. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. 1.-5. painos. WSOY

Asianajotoimisto Legistum Oy:n www-sivut. Peltokangas, J. Riita-asiat koiran kaupassa ja koiraan sijoitettaessa. Viitattu 29.3.2014.
http://www.legistum.fi/asianajotoimisto_legistum/riita_asiat_koiran_kaupassa_ja_koiraan_sijoitettaessa.html

Blomqvist, M. 2011. Suomen Koirankasvattajat ry. Kasvattaja ja verotus.
<http://www.spl.fi/saksanpaimenkoiraliitto/asiakirjattask=document.download&id=352>. Luettu 21.01.2014

Eklund, I & Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus, Helsinki. WSOYpro Oy

Eskola, A & Mäntysaari, A. 2006. Menestys, Kannattavuuden hallinnan perusteet, Keuruu. Otava

Koiranomistajan peruskurssi www-sivut.2014. Viitattu 29.3.2014. Mikä on sijoituskoira. <http://www.koiranomistajanperuskurssi.fi/fi/koiran-hankinta/mika-on-sijoituskoira>

Lindroos, S. Koiran Sijoitussopimus - Nippu ongelmia vai hedelmällistä yhteistyötä. Viitattu 29.3.2014. <http://www.amarantes.net/pentueet/sijoitussopimus.html>

Musti ja Mirri. 2014. <http://www.mustijamirri.fi/>. Viitattu 14.3.2014.<http://www.mustijamirri.fi/>

Nortunen, K.2013. Koiranruokien ekologisuus ja koiranomistajien kulutuskäyttäytyminen. Viitattu 19.3.2014.<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201401131232>

Pienpystykorvat ry:n www-sivut. 2014. Viitattu 19.3.2014.
<http://www.toydogs.net/pienpystykorvat/pomeranian.html>

Satopää, P. 2013.Koira-alan markkinat ja koiranomistajien ostokäyttäytyminen Suomessa. Viitattu 19.3.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201303133254>

Stenbacka, J. Mäkinen & I. Söderström. T. 2003. Kannattavuuden avaimet, Vantaa WSOY

Suomen Kennelliiton www-sivut. 2014. Viitattu 14.3.2014.
<http://www.kennelliitto.fi/>

Suomen Kennelliitto. 2013. Koirarekisteriohje 2013. Viitattu 14.3.2014.http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/koirarekisteriohje_2013_0.pdf

Suomen Kennelliiton KoiraNet Jalotustietojärjestelmä. 2014. Viitattu 14.3.2014.

Suomen Mittelspitz ry:n Www-sivut. 2014. Viitattu 19.3.2014.
<http://www.mittelspitzyhdistys.net/>

Suomen Ridgeback- yhdistys ry 2014. Viitattu 19.3.2014. Rotumääritelmä.
<http://www.ridgeback.fi>

Tomperi, S. 2014. Yritysverotus ja Tilinpäätössuunnittelu, Helsinki. Sanoma Pro Oy

Tuulen Koirien www.sivut. 2014. Viitattu 13.3.2014. www.tuulenkoirat.net

Wikipedia. 2014. Raw Feeding. Viitattu 19.3.2014.
http://en.wikipedia.org/wiki/Raw_feeding

Verohallinnon www-sivut. 2014. Liikkeen-ja ammatinharjoittajan tappiot. viitattu 29.3.2014. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Liikkeen_ja_ammattinharjoittajan_tappiot\(26850\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Liikkeen_ja_ammattinharjoittajan_tappiot(26850))

Verohallinnon www-sivut. Arvonlisäverotus. 2014. Viitattu 29.3.2014.
https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Arvonlisaverotus

Yle Uutinen. 2013. Koirien hemmottelu ja tarvikekauppa kirittävät alaa miljardi-
luokkaan. Viitattu 29.3.2014.
http://yle.fi/uutiset/koirien_hemmottelu_ja_tarvikekauppa_kirittavat_alaamiljardiluokkaan/6572178#

Yrityksen Perustaminen www-sivut.<http://yrityksen-perustaminen.net/>. Viitattu 11.4.2014

Liite 1. Kannattavuuslaskelma: Rhodesiankoira ja ei-sijoitetut koirat

	Pentue 1(€)	Pentue 2(€)	Pentue 3(€)
Myyntituotot	11 250	11 250	11 250
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1400		
Astutusmaksu	150 + 1125	150 + 1125	150 + 1125
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	900	900	900
Näyttelymatkat	500	-	-
Madotus	180	180	180
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	400	400	400
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	360	360	360
Luustokuvat	202	-	-
Kasvattajalle jäävä narttu	1400		
Nartun elinajan ruokinta (Royal Canin kuivaruoka)	6511		
Nartun elinajan ruokinta (Lihalisä)	2000		
Nartun elinajan Vedenkulutus	1000		
Nartun rokotukset	360		
Nartun Madotus	300		
=Katetuotto	- 6575	+ 7338	+ 7338
Kiinteät kustannukset			
Lämmityksen lisäys nartun elinaikana	500		
Tilojen kuluminen nartun elinaikana	200		
Kaluston kuluminen nartun elinaikana	200		
Auton kuluminen	200		
Välineet	200		
TULOS (TAPPIO)	- 7375	+ 3592	+ 3592

Liite 2. Kannattavuuslaskelma: Labradori ja ei-sijoitetut koirat

	Pentue 1(€)	Pentue 2(€)	Pentue 3(€)
Myyntituotot	7000	7000	7000
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1000		
Astutusmaksu	150 + 700	150 + 700	150 + 700
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	900	900	900
Näyttelymatkat	500	-	-
Madotus	140	140	140
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	400	400	400
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	280	280	280
Luustokuvat	202	-	-
Kasvattajalle jäävä narttu	1000		
Nartun elinajan ruokinta (Royal Canin kuivaruoka)	6205		
Nartun elinajan ruokinta (Lihalisä)	1500		
Nartun elinajan Vedenkulutus	1000		
Nartun rokotukset	360		
Nartun Madotus	300		
=Katetuotto	- 8674	+ 3633	+ 3633
Kiinteät kustannukset			
Lämmityksen lisäys nartun elinaikana	500		
Tilojen kuluminen nartun elinaikana	200		
Kaluston kuluminen nartun elinaikana	200		
Auton kuluminen	200		
Välineet	200		
TULOS (TAPPIO)	- 9974e	+ 3633	+ 3633

Liite 3. Kannattavuuslaskelma: Mittelspitz ja ei-sijoitetut koirat

	Pentue 1(€)	Pentue 2(€)	Pentue 3(€)
Myyntituotot	4 800	4 800	4 800
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1200		
Astutusmaksu	150 + 480	150 + 480	150 + 480
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	400	400	400
Näyttelymatkat	500	-	-
Pentujen madotus	80	80	80
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	150	150	150
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	160	160	160
Luustokuvat	202	-	-
Kasvattajalle jäävä narttu	1200		
Nartun elinajan ruokinta (Royal Canin kuivaruoka)	3498		
Nartun elinajan ruokinta (Lihalisä)	1000		
Nartun elinajan Vedenkulutus	500		
Nartun rokotukset	360		
Nartun Madotus	200		
=Katetuotto	- 6317	+ 2583	+ 2583
Kiinteät kustannukset			
Lämmityksen lisäys nartun elinaikana	500		
Tilojen kuluminen nartun elinaikana	200		
Kaluston kuluminen nartun elinaikana	200		
Auton kuluminen	200		
Välineet	200		
TULOS (TAPPIO)	- 7617	+ 2583	+ 2583

Liite 4. Kannattavuuslaskelma: Pomerania ja ei-sijoitetut koirat

	Pentue 1 (€)	Pentue 2 (€)	Pentue 3(€)
Myyntituotot	3 600	3 600	3 600
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1800		
Astutusmaksu	150 + 360	150 + 360	150 + 360
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	100	100	100
Näyttelymatkat	500	-	-
Pentujen madotus	40	40	40
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	400	400	400
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	80	80	80
Luustokuvat	202	-	-
Kasvattajalle jäävä narttu	1800		
Nartun elinajan ruokinta (Royal Canin kuivaruoka)	2296		
Nartun elinajan ruokinta (Lihalisä)	500		
Nartun elinajan Vedenkulutus	300		
Nartun rokotukset	360e		
Nartun Madotus	150e		
=Katetuotto	- 6475	+ 1673	+ 1673
Kiinteät kustannukset			
Lämmityksen lisäys nartun elinaikana	500		
Tilojen kuluminen nartun elinaikana	200		
Kaluston kuluminen nartun elinaikana	200		
Auton kuluminen	200		
Välineet	200		
TULOS (TAPPIO)	- 7775	+ 1753	+ 1753

Liite 5. Kannattavuuslaskelma: Rhodesiankoira ja sijoitetut koirat

	Pentue 1 (€)	Pentue 2 (€)	Pentue 3 (€)
Myyntituotot	11 250	11 250	11 250
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1400		
Astutusmaksu	150+ 1125	150 + 1125	150+ 1125
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	900	900	900
Näyttelymatkat	500	-	-
Madotus	180	180	180
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	400	400	400
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	360	360	360
Luustokuvat	202	-	-
Sijoitettu narttupentu	1400	1400	
Leasing sopimus			
	+3596	+5938	
Kiinteät kustannukset			
Auton kuluminen	200		
Vakuutus 1/2	500		
TULOS (TAPPIO)	+4296		

Liite 6. Kannattavuuslaskelma: Labradori ja sijoitetut koirat

	Pentue 1 (€)	Pentue 2 (€)	Pentue 3 (€)
Myyntituotot	7000	7000	7000
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1000e		
Astutusmaksu	150+ 700	150+ 700	150+ 700
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	700	700	700
Näyttelymatkat	500	-	-
Madotus	140	140	140
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	400	400	400
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98e	98e	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	280	280	280
Luustokuvat	202	-	-
Sijoitettu narttupentu	1000	1000	1000
Kiinteät kustannukset			
	+891	+2833	
Auton kuluminen	200		
Vakuutus 1/2	500		
TULOS (TAPPIO)	+191		

Liite 7. Kannattavuuslaskelma: Mittelspitz ja sijoitetut koirat

	Pentue 1 (€)	Pentue 2 (€)	Pentue 3 (€)
Myyntituotot	4 800	4 800	4 800
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1200		
Astutusmaksu	150+ 480	150+ 480	150 + 480
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	400	400	400
Näyttelymatkat	500	-	-
Pentujen madotus	80	80	80
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	150	150	150
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	160	160	160
Luustokuvat	202	-	-
Kasvattajalle jäävä narttu	1200	1200	1200
Katetuotto	- 759	+1383	
Kiinteät kustannukset			
Auton kuluminen	200		
Vakuutus 1/2	500		
TULOS (TAPPIO)	- 1459	+1383	

Liite 8. Kannattavuuslaskelma: Pomerania ja sijoitetut koirat

	Pentue 1 (€)	Pentue 2 (€)	Pentue 3 (€)
Myyntituotot	3 600	3 600	3 600
Muuttuvat kustannukset:			
Nartun ostohinta	1800		
Astutusmaksu	150+ 360	150 + 360	150 + 360
Astutusmatka	150	150	150
Näyttelyt	240	-	-
Pentueen ruokinta	100	100	100
Näyttelymatkat	500	-	-
Pentujen madotus	40	40	40
Nartun ruokinta Tiineyden aikana	100	100	100
Pentujen Lääkärintarkastus	151	151	151
Ultra	98	98	98
Mikrosirutus	207	207	207
Progesteroni testi	79	79	79
Röntgen	112	112	112
Rekisteröinti	80	80	80
Luustokuvat	202	-	-
Sijoitettava narttupentu	1800	1800	1800
=Katetuotto	- 2929	+173	+173
Kiinteät kustannukset			
Auton kuluminen	200		
Vakuutus 1/2	500		
TULOS (TAPPIO)	- 3629		

Kysely Kasvatustoiminnan Kustannuksista

Tämän opinnäytetyökyselyn tarkoituksena on tutkia kasvattajanimellä tapahtuvan eettisen kasvatustyön kustannusrakennetta ja toimintaan liittyviä riskejä sekä verrata toiminnan eroavaisuuksia ja kannattavuutta tavalliseen elinkeinonharjoittamiseen.

Valitse sopivin vaihtoehto, joka vastaa kustannuksianne koirien kasvatustoiminnassa.

Mikäli ette löydä sopivaa vaihtoehtoa voitte kirjata omat tietonne vapaaseen kommenttikenttään, jonka löydätte jokaisen osion lopusta.

Kiitos mielenkiinnostanne aiheeseen!

Kasvatustyyppi

Tapahtuuko koirien kasvatusta harrastustoimintana

Tapahtuuko koirien kasvatusta liiketoimintana (Y-tunnuksella)

Kasvattamanne rotu tai rodut:

Kasvatustoiminnan laajuus

Kuinka monta pentuetta kasvatatte keskimäärin vuodessa

- 1-2 pentuetta useampia
 2-3 pentuetta Ei vuosittaista kasvatusta
 3-4 pentuetta

Keskimääräinen pentuekoko

- 1-2 pentua 6-9 pentua
 2-4 pentua 9-14 pentua
 4-6 pentua

Koirien rekisteröinti

Koirien rekisteröinti

- Kasvatatteko Suomessa rekisteröityjä rotukoiria
 Kasvatatteko Suomen ulkopuolella rekisteröitäviä rotukoiria
 Kasvatatteko rekisteröimättömiä rotukoiria
 Kasvatatteko sekarotuisia koiria

Jalostusyksilöt

Jalostukseen käytettävät nartut ovat:

- Sijoituskoiria
 Leasing koiria
 Kasvattajan omia koiria

Jalostukseen käytettävät urokset ovat:

- Ulkopuolisen omistamia
 Kasvattajan omistamia
 Jalostusoikeudellisia

Vapaa kommenttikenttä

Astutussopimuksesta koituvat jalostuskustannukset

Millainen on Suomessa tavanomainen astutusmaksukäytäntö kasvattamanne rodun parissa

- Kiinteä astutusmaksu ja maksu per elävä pentu Kiinteä maksu ja % -osuus myydyn pennun hinnasta
 Kertamaksu Tietty % -osuus pentueen tuotosta
 Yhden pennun hinta tai yksi pentu maksu per elävä pentu

Jokin muu tavanomainen astutusmaksukäytäntö:

Astutussopimuksen kustannukset omassa kasvatustoiminnassanne ?

Vapaa kommenttikenttä

Pakolliset jalostuskustannukset

Nartun terveystarkastusten kustannukset ?

- Alle 100€ 600€-700€
 100€-200€ 700€-800€
 200€-300€ 800€-900€
 300€-400€ 900€-1000€
 400€-500€ 1000€-1500€

500€-600€

Pennun terveystarkastus ennen luovutusikää

- 40€-60€ 100€-120€
 60€-80€ 120€-150€
 80€-100€

Pennun tunnistesirutus tai tatuointi ennen luovutusikää

- 0€-20€ 80€-100€
 20€-40€ 100€-120€
 40€-60€ 120€-150€
 60€-80€ Yli 150€

Pennun ruokinta luovutusikäiseksi

- 100€ 500€
 150€ 600€
 200€ 700€
 250€ 800€
 300€ 900€
 350€ 1000€ tai yli
 400€

Nartun ruokinta tiineyden ja pentueen aikana

- Alle 100€ 650€-700€
 100€-150€ 750€ - 800€
 150€-200€ 800€- 900€
 200€-250€ 900€- 1000€
 250€-300€ 1000€-1200€
 300€-350€ 1200€-1300€
 350€-400€ 1300€-1400€
 450€-500€ 1400€ -1500€
 500€-600€

Emon madotus

- 0€-50€ 150€-170€
 50€- 70€ 170€ - 190€
 70€-90€ 190€-210€
 90€ -110€ 210€-250€
 110€-130€ 250-300€
 130€-150€ Yli 300€

Pennun madotus ennen luovutusikää

- 10€-20€ 60€-70€
 20€-30€ 70€-80€
 30€-40€ 80€-100€
 40€-50€ 100€-120€
 50€-60€ 120€-150€

Pentueen hoitoon liittyvien tarvikkeiden kustannukset ?

- Alle 100€ 500€-600€
 100€-150€ 600€-700€
 150€-200€ 700€- 800€
 200€-250€ 800€-900€
 250€-300€ 900€-1000€
 300€-350€ 1000€-1200€
 350€-400€ 1200€ - 2000€
 450€-500€

Pennun sosiaalistamiseen
liittyvät kulut:

Vapaa kommenttikenttä

Vapaaehtoiset jalostuskustannukset

Nartun vapaaehtoiset jalostuskustannukset

	60€-70€	70€-80€	80€-90€	90€-100€	100€-110€	110€ - 140€	140€-160€	160€ -200€	200€-240€	240€ -280€	280€ -32€
Progesteronitesti / kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ultra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Röntgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Pentupaketti per pentu

- 0-50€
 50€-80€
 80€-100€
 100€-120€

120€-200€

Vapaa kommenttikenttä

Näyttelyt

Tavanomainen yhden koiran ilmoittautumisen hinta KV-näyttelyyn

- 20€-30€ 50€-60€
 30€-40€ 60€-100€
 40€-50€

Nartun näyttelykäyntien määrä riittävän jalostusnäytön saavuttamiseksi

- 1-2 12-14
 2-4 14-16
 4-6 16-20
 6-8 20-24
 8-10 24-40
 10-12

Jalostukseen käytettävältä nartulta vaatimanne vähimmäisarvostelu

- Suomen Muotovalio H
 Kansainvälinen Muotovalio ROP
 Serti tai varaserti CACIB tai VACA
 ERI VSP
 EH

Matkakustus -ja yöpymiskustannukset näyttelyä kohden

Vapaa kommenttikenttä

Hätätapausten hoito

Eläinlääkärinä vaativien sairastumisten hoitokustannukset

	100€-150€	150€-200€	200€-300€	300€-400€	400€-600€	600€-800€	800€-1000€	1000€-1300€	1300€-1600€	Y
Keisarinleikkaus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Polttoheikkoudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Pentu synnytyskanavassa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Pennulla epämuodostuma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Pentu sairastuu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Synnytyksen jälkeiset tulehdustilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Emä voi huonosti tiineyden aikana	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Kuinka usein arvioitte kohtaavanne seuraavia tilanteita

	Ei koskaan	Hyvin harvoin	Harvoin	Välillä	Usein	Lähes aina	Joka kerta
Keisarinleikkaus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polttoheikkoudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pentu synnytyskanavassa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pennulla epämuodostuma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pentu sairastuu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Synnytyksen jälkeiset tulehdustilat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Emä voi huonosti tiineyden aikana	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vapaa kommenttikenttä

Muit kulut

Muita kuluja, joita kyselyssä ei huomioitu?

Tuleeko mieleenne muuta aiheeseen liittyvää?

Tietojen lähetykset

Tallenna